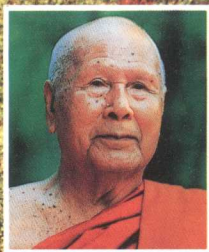
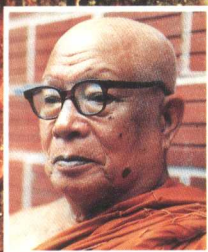

ธรรมกถาของสองศรีพระศาสนา

พุทธทาสภิกขุ

ปัญญานันทภิกขุ

เพื่อชีวิตที่
มั่นคงและมีค่า

เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า

ธรรมกถาของสองศรีพระศาสนา

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

เพื่อชีวิตที่ มั่นคงและมีค่า

พุทธทาสภิกขุ - ปัญญานันทภิกขุ

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้

ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ติดต่อโดยตรงได้ที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทร. ๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร. ๘๐๓-๒๖๔๔-๗

❖ เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า ❖

สร้างความมั่นคง ด้วยธรรมะ

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ปาฐกถาธรรม แสดง ณ โรงเรียนพุทธธรรม
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
วันอาทิตย์ที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

สร้างความมั่นคง ด้วยธรรมะ

ปัญญาหนันทภิกขุ

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังให้ดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันอาทิตย์นี้เป็นอาทิตย์ที่ ๒ ของฤดูกาลเข้าพรรษา แล้ว เราก็ควรจะได้พิจารณาตัวเราทุกคน ว่า ๒ อาทิตย์ ที่ผ่านมานี้ เราได้ปฏิบัติตนในทางใดบ้าง ศิลของเราเป็นอย่างไร สมภาเป็นอย่างไร มีปัญญาเกิดขึ้นในใจของเราเท่าใด เรามีความรู้มีความเข้าใจในเรื่องอะไรถูกต้องตามสภาพที่เป็นจริงอยู่หรือเปล่า ความยึดถือมัวเมาในเรื่องอะไรๆ ต่างๆ มันจางหายไปจากจิตใจของเราหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา เพื่อให้รู้จักตัวเรามากขึ้น รู้ความ

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

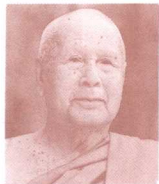
ปัญญานันทภิกขุ

บกพร่อง รู้ความสมบูรณ์ในตัวเรามากขึ้น แล้วจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขตัวเราเองให้ดีขึ้น เพราะเราอยู่เพื่อความดีขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม

ถ้าชีวิตเป็นอยู่โดยไม่มีความดีเพิ่ม และไม่มี ความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม ชีวิตก็จะไม่มี ความหมายอะไร เรียกว่าอยู่ไปตามธรรมชาติเท่านั้นเอง ไม่มีความตื่นตัว ไม่มีความก้าวหน้าในด้านธรรมะอัน เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ชีวิตเราก็ไม่มีค่าไม่มี ราคาเท่าใดนัก

เราจึงควรที่จะเพิ่มคุณค่าให้แก่ตัวเอง ด้วยการ ปฏิบัติให้ก้าวหน้าในทางศีล ทางสมาธิ ทางปัญญา อันเป็นแนวทางแห่งความหลุดพ้น พระผู้มีพระภาค ทรงแสดงไว้เพื่อให้เรานำมาปฏิบัติ เราก็ต้องนำสิ่ง เหล่านั้นมาปฏิบัติตัวเรา ทำใจของเราให้อยู่ในศีลธรรม เมื่อใจอยู่ในศีลในธรรมแล้ว กาย วาจาก็เป็นศีลเป็นธรรม เมื่อกาย วาจา ใจ เป็นศีลเป็นธรรม ชีวิตเราก็สงบ ไม่ วุ่นวาย ไม่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ใครๆ

เช่น คนอยู่ร่วมกันในครอบครัว ถ้าพ่อบ้านเป็น คนมีศีลธรรมประจำใจ แม่บ้านก็สบายใจ แม่บ้านเป็น คนมีศีลธรรมประจำใจ พ่อบ้านก็สบายใจ พ่อแม่อยู่ใน ศีลในธรรม ลูกสบายใจและลูกก็จะได้อาเยียงอย่างจาก

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญานันทภิกขุ

พ่อแม่ไปประพฤติปฏิบัติต่อไป ครอบครัวนั้นจะมั่นคง
สกุลนั้นจะตั้งมั่น

ความมั่นคงของตัวเรา ความมั่นคงของวงศ์
สกุล ความมั่นคงของชาติ อยู่ที่ความมั่นคงทางจิต
ใจในทางพระพุทธศาสนา ถ้าเรามีจิตใจมั่นคงใน
พระศาสนา เรามีความมั่นคงด้วยตัวเองแล้ว ชาติ
ประเทศก็พลอยมั่นคงตามไปด้วย

สมัยนี้เขาพูดกันอยู่บ่อยๆถึงความมั่นคงของชาติ
ประเทศ แต่ไม่ค่อยจะคำนึงถึงความมีคุณธรรม
ประจำจิตใจ ไม่ค่อยยำในเรื่องนี้ ไม่ได้ทำความเข้าใจ
กันในเรื่องนี้ เมื่อคนไม่มีคุณธรรมเป็นหลักครองใจ จิต
ใจก็จะไม่มั่นคง เมื่อจิตใจไม่มั่นคง ชีวิตความเป็นอยู่ก็
ไม่มั่นคง เศรษฐกิจ ก็ไม่ดีขึ้น การงานไม่ดีขึ้น อะไรๆ
มันก็ไม่ดีไปทั้งหมด นั่นแหละเพราะไม่มีความมั่นคง
ทางจิตใจ จึงต้องกล่าวร้าย กล่าวเตือนกัน ให้เกิดความ
รู้สึกในเรื่องนี้

แต่ว่า คนบางประเภทก็ 모르คุณค่าของธรรมะ
ไม่เห็นว่ธรรมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิต เขาคิดแต่
เรื่องวัตถุ วัตถุนั้นเป็นผลจากธรรมะเหมือนกัน ถ้าเรา
ประพฤติธรรม วัตถุก็มั่นคง เช่น เราหาเงินได้ ถ้าเรา
เป็นผู้ประพฤติธรรม เราก็ใช้เงินเป็น ใช้เท่าที่จำเป็น

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

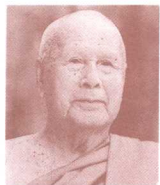
ปัญญานันทภิกขุ

อะไรที่ไม่จำเป็นเราก็ไม่ใช่ ประพัตถิอย่างนี้เงินก็เหลือกินเหลือใช้ เพราะรู้จักกินรู้จักใช้ ก็เรียกว่าเป็นผู้ประพัตถิธรรมอยู่ในส่วนนั้น ธรรมะจะช่วยเศรษฐกิจในครอบครัวให้ดีขึ้น

ในประเทศชาติก็เหมือนกัน ถ้าคนในชาติเป็นผู้มั่นคงอยู่ในศีลธรรมฐานะทางครอบครัวก็ดีขึ้นเศรษฐกิจในครอบครัวก็จะดีขึ้น เพราะมีธรรมะเป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีธรรมะเป็นพื้นฐาน อะไรๆ ก็จะไม่มั่นคงแน่นอน แคลนไปหมด เหมือนเราสร้างบ้านโดยไม่ลงเสาเข็ม มันไม่แน่น ดินมันไม่แน่น บ้านนั้นก็มีโอกาสจะพังได้ง่าย พังมาหลายหลังแล้ว เพราะเสาเข็มมันเล็กไป หรือว่าเสาไม่มั่นคง ตอกน้อยๆ ไม่ค่อยมั่นคง ผลที่สุดยุบลงไปเลย ดึก ๒ ชั้น ชั้นที่ ๑ จมลงไปหมด ชั้นที่ ๒ โผล่เหลืออีกนิดหน่อย อันนี้ชี้ให้เห็นว่า ฐานไม่ดี

เรือนตึกที่ฐานไม่มั่นคง มันก็พังทลายได้ง่าย ฉะนั้นใครเรานี้ก็เหมือนกันถ้าฐานชีวิตไม่มั่นคงแล้วอันตราย เกิดเป็นความทุกข์ ความเดือดร้อนด้วยประการต่างๆ

คนที่สร้างปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนขึ้นในชีวิตนั้น ไม่ใช่คนประเภทใด แต่เป็นคนประเภทที่ไม่มีคุณธรรมเป็นหลักค้ำครองจิตใจ เขาไม่แสวงหาธรรมะ

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

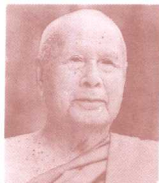
.....
ปัญญานันทภิกขุ

แต่เขาแสวงหาวัตถุ วัตถุกับธรรมะต้องแสวงหาควบคู่กันไป คนมีธรรมะแล้วแสวงหาวัตถุ จะได้วัตถุที่ดีที้งามมาใช้ แล้วหาเท่าที่จำเป็นแก่ชีวิต ไม่มากเกินไป อยากรได้อะไรมากเกินไป ชีวิตก็ไม่สงบสุขสบาย เพราะธรรมะเข้าไปประคองไว้ ต้องเดินทางคู่กัน ธรรมะกับวัตถุต้องไปด้วยกัน

เหมือนใจกับกาย ต้องไปด้วยกัน ถ้ามีแต่กาย ไม่มีใจ เราก็ออยู่ไม่ได้ มีใจไม่มีกาย มันก็อยู่ไม่ได้ มันต้องรวมตัวกันเข้า จึงจะอยู่กันได้อย่างมีความสุข ใจใด ธรรมะกับวัตถุก็ต้องไปด้วยกัน

คนแสวงหาวัตถุที่ไม่มีธรรมะ ก็อาจจะเอาวัตถุเท่านั้นเอง ไม่คิดว่าจะถูกหรือผิด จะดีหรือชั่ว จะเสื่อมหรือจะเจริญ จะสร้างปัญหาให้ใครบ้าง ในการแสวงหานี้

ความไม่มีธรรมะ ไม่มีใจจะคิดในเรื่องดี-ชั่ว, สุข-ทุกข์, เสื่อม-เจริญ, เขาก็มุ่งหาแต่วัตถุถ้าใครมาขัดขวางไม่ให้เขาได้วัตถุตามที่เขาคต้องการ เขาก็จะทำลายคนนั้นทันที จึงปรากฏว่ายิ่งกันบ่อยๆ ยิ่งกันก็เพราะว่าผลประโยชน์ขัดกัน อีกฝ่ายหนึ่งต้องการแสวงหาผลทางวัตถุ แต่ไม่มีคุณธรรม เมื่อคนหนึ่งแสวงหาบ้างในทางเดียวกัน เห็นว่าคนนี้มีอำนาจชีพของตัว ก็ทำลาย

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

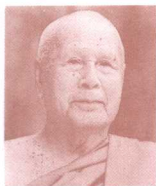
ปัญญานันทภิกขุ

บุคคลนั้น พวกที่ถูกทำลายก็เจ็บแค้น ต้องมาทำลาย พวกนี้อีกเหมือนกัน ทำลายกันไปทำลายกันมา ผลที่สุดก็เสื่อมทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ได้อะไรเลยแม้แต่น้อย

นี่ก็เพราะเรื่องไม่มีคุณธรรมเป็นหลักเป็นพื้นฐาน ทางจิตใจจึงได้เกิดอาการเช่นนั้นขึ้นเราจึงต้องพยายามที่จะช่วยกันปลูกใจคนให้หันหน้าเข้าหาธรรมะ ให้นำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้นๆ เราก็จะเห็นผลว่าธรรมะรักษาเราอย่างไร ค้ำครองเราอย่างไร ทำให้เราอยู่เย็นเป็นสุขเพราะธรรมะได้อย่างไร เป็นเรื่องที่เราควรจะต้องคิดแล้วควรจะทำ แล้วก็พิจารณาว่า เมื่อก่อนเราทำอะไรโดยปราศจากธรรมะ คิดโดยไม่มีธรรมะ พูดโดยไม่มีธรรมะ ทำอะไรไม่มีธรรมะ ไปไหนมาไหนก็ไม่ได้ใช้ธรรมะ สภาพชีวิตของเราเป็นอย่างไร เราก็จะเห็นว่า อ้อ..มันเกิดความแตกต่างกัน

เหมือนเราใส่เสื้อ...ตัวหนึ่งสกปรก อีกตัวหนึ่งสะอาด เมื่อใส่ตัวสกปรกก็นั่งไม่สบาย นอนไม่สบาย มันเหนียวเหนอะหนะ มีกลิ่นอะไรๆ อยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าเราใส่เสื้อที่สะอาดเรียบร้อย เราก็สบายใจ ไม่มี ความอึดอัดขัดใจเลยแม้แต่หน่อย

ข้อนี้ฉันใด คนเราก็ต้องมี“เสื้อธรรมะ” มาสวมไว้ที่กาย วาจา ใจ จิตใจก็จะอยู่ในส่วนถูกส่วนชอบ

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญานันทภิกขุ

ไม่ไปเที่ยวคิดในเรื่องยุ่ง เรื่องเสียหาย ชีวิตก็มีความสุข มีความเจริญ

สมัยนี้คนขาดธรรมะมีมาก เราก็ต้องช่วยกัน พุดจาซกจุง โนม่น้อมจิตใจ ให้คนได้หันหน้าเข้าหา ธรรมะให้มากขึ้นกว่าปกติเราทำกันในครอบครัวเราก่อน คือพัฒนาบุคคลในครอบครัวให้ดีขึ้น พัฒนาพ่อบ้าน แม่บ้าน

พ่อบ้านกับแม่บ้านนี้ ใครจะมาพัฒนาให้ มันก็ยาก เหมือนกัน เราจะต้องพัฒนาตัวเราเอง ด้วยการนึกคิดว่า ตัวเรานี้มีหน้าที่อะไร เราทำอะไรอยู่ แล้วความสุขความทุกข์ของเราเป็นอย่างไร เทียบเคียงให้เห็น ชัดว่า ทุกข์กับสุขนี้อย่างไหนมากกว่ากัน ยุ่งใจกับสงบ ใจ อันไหนจะมากกว่ากัน จิตใจวุ่นวายกับจิตใจเศร้าหมอง มีอะไรมากกว่ากัน พิจารณาเปรียบเทียบที่ตัวเราเอง เราก็จะมองเห็นตัวเองว่าอยู่ในสภาพอย่างไร

เมื่อเห็นตัวเองว่าอยู่ในสภาพที่ไม่ถูก ไม่ดีไม่งาม เราก็ควรคิดว่า เอ..เราเกิดมาเพื่อความเป็นอย่างนี้ หรือ...หรือเราเกิดมาเพื่อความเป็นอย่างอื่นนอกจากไปจากนี้ คิดให้ดีก็จะเห็นด้วยตัวเองว่า ชีวิตที่แท้จริง นั้นคืออะไร ความต้องการที่แท้จริงคืออะไร แล้วเราแสวงหาสิ่งนั้นอยู่หรือเปล่า เราก็จะรู้ด้วยตัวเราเอง

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

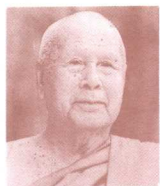
ปัญญานันทภิกขุ

แล้วก็จะได้คิดละเลิกจากสิ่งนั้น เพื่ออนาคตของครอบครัว เพื่อให้แม่บ้านและลูกๆ สบาย

แม่บ้านก็เหมือนกัน ต้องพิจารณาตัวเองว่าเรามีความบกพร่องอะไรบ้าง มีสิ่งไม่ดีไม่งามอะไรอยู่ในตัวของเราบ้าง เราก็ต้องแก้ไข อย่ามีทิฐฐิมานะ อย่าถือไปในทางที่จะทำให้เราเสียคน แต่เรายอมอ่อนน้อม ยอมรับคำสอนคำเตือนที่เราได้รับมาจากใครๆ เช่นรับไปจากพระ เราก็ต้องเอาไปใช้ไปพิจารณาปรับปรุง ส่งเสริมความดีความงามให้เกิดขึ้นในจิตใจของเรา

ถ้าเราทำได้อย่างนี้ พ่อบ้านแม่บ้านก็จะเป็นคนที่มีประพฤติดีธรรม แล้วลูกก็จะทำตามพ่อแม่ ลูกก็จะเจริญตั้งแต่ตัวน้อยๆ โตขึ้นในวัยทีนเองก็จะไม่เสียผู้เสียคน เพราะพ่อแม่เป็นตัวอย่างอยู่ และพ่อแม่ก็ได้หมั่นสอน หมั่นเตือน หมั่นชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นอะไร เด็กก็จะเข้าใจความหมาย จึงตั้งหน้าประพฤติดีแต่สิ่งที่ดีงาม ครอบครัวนั้นก็จะมีความเจริญ มีความก้าวหน้า ไม่ตกต่ำเพราะธรรมะเข้ามาช่วยห้ามล้อชีวิต ไม่ให้หมุนตกต่ำเร็วเกินไป นี่คือประโยชน์ที่เราจะได้รับ

ในวงงานการนี้ก็เหมือนกัน เจ้าหน้าที่ที่ทำงานทำการ ก็ควรจะทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่ให้มันเสียเวลา อะไรได้ก็ว่าได้ อะไรไม่ได้ก็ตอบว่าไม่ได้

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญาันทกิกขุ

ไม่ใช่เอาเรื่องไปกักทิ้งไว้ในลิ้นชัก ไม่เอามาจัดการเสียให้เรียบร้อย ผู้น้อยทั้งหลายที่คอยผลที่ตนขอร้องไปเมื่อไม่ได้ผลก็เกิดอารมณ์หงุดหงิดงุ่นง่าน ถ้าคนหงุดหงิดมันหลายคนเข้า มันก็รวมตัวกันเป็นพรรคเป็นพวกแล้วจะเข้าไปทำอะไรต่อหัวหน้านั่น หัวหน้าก็เดือดร้อน เวลาเดือดร้อนก็ไม่โทษตัวเอง กลับไปโทษพวกนั้นว่า “ไอ้พวกนี้จะมันชอบทำยุ่งนัก”

ความยุ่งนั้นมันมาจากใคร...ก็มาจากคนที่ เป็นหัวหน้านั่นแหละ ไม่เอาธรรมะเข้าไปใช้ ไม่รู้จักใช้ในสิ่งที่ควรใช้ มันก็เลยเกิดเป็นปัญหา

แต่ถ้ามีเรื่องอะไรมา ก็รีบจัดรีบทำให้มันเสร็จไวๆ ได้หรือไม่ได้ก็ว่ากันไป พวกคอยก็ไม่ต้องกังวลใจ เพราะได้รู้ผลว่าได้ หรือไม่ ได้ ถ้าไม่ได้ก็คอยทำใหม่ต่อไป สร้างความงามความดีต่อไป ถ้าได้ก็จะได้สบายใจ นี่คอยอยู่ไม่เห็นอะไร ไม่เห็นผลสักที อะไรๆ ก็ไม่มาสักที อย่างนี้มันก็ไม่สบายใจ คนที่ไม่สบายใจมากๆ มันก็รวมกันสร้างปัญหา เกิดปัญหาขึ้นในสังคมนั้นๆ เป็นความเดือดร้อน นี่ก็คือความผิดที่เราไม่ได้ใช้ธรรมะเป็นหลักคุ้มครองจิตใจ

ในเรื่องบ้านเรื่องเมืองนี้ก็เหมือนกัน เหตุการณ์อะไรๆ ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านในเมืองของเราก็

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

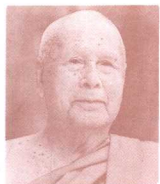
ปัญญานันทภิกขุ

เพราะว่าผู้บริหารบ้านเมืองนั้น ไม่ได้รวดเร็วทันใจคน ทำอะไรช้าๆ ไม่ค่อยจะแสดงผลอะไรให้เขาเข้าใจ มีอะไรทำทำอะไรจะไม่รีบไปดับไฟ จนไฟมันไหม้เผาบ้านเผาเมืองเสียหาย แล้วจะไปแก้ได้อย่างไร

อันนี้คือเป็นความผิดของคนที่เป็นหัวหน้าคนที่มีความบกพร่อง ไม่รู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ตนมีอยู่ จะใช้วิทยุเมื่อไหร่ก็ได้ ใช้โทรศัพท์เมื่อไหร่ก็ได้ ใช้หนังสือพิมพ์ฉบับไหนก็ได้ ให้เขาเขียนลงไปในเรื่องอย่างนั้นอย่างนี้ ชี้แจงเหตุผลให้คนเข้าใจว่าอะไรมันเป็นอะไรอย่างถูกต้อง หรือมิฉะนั้นก็ไปเอง พอมีเรื่องอะไรก็ไปจัดการเรื่องนั้นให้มันเรียบร้อย ไม่ต้องมีปัญหาเกิดขึ้น

ที่ปักขีได้มีพระอยู่รูปหนึ่ง แต่ว่าท่านไม่ได้เป็นเจ้าคณะ สมัยก่อนนี้เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัด พอเจ้าคณะจังหวัดองค์นั้นสิ้นบุญแล้ว ท่านก็ไม่ได้เป็นแทน เรื่องที่ไม่ได้เป็นก็เพราะว่า ผู้ใหญ่ไม่ค่อยชอบ พระองค์นี้เอาแต่งาน ไม่ค่อยเข้าใกล้ผู้ใหญ่ เรียกว่าประจบไม่คอยเป็น แต่ถ้างานแล้วเรียบร้อย ตั้งใจทำจริงๆ

สมมติว่า มีกรณีพิพาทเกิดขึ้นในวัดใดๆ ก็ตาม เจ้าคณะจังหวัดไม่ต้องไป ท่านบอกว่า “อาจารย์ไม่ต้องไป ผมจะไปจัดการเอง” ท่านก็ไปหาทั้ง ๒ ฝ่าย ขึ้นแรก

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

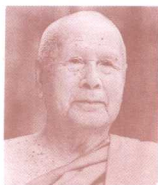
ปัญญาหนันทภิกขุ

ไปหาฝ่ายหนึ่ง แล้วไปหาอีกฝ่ายหนึ่ง พุดจาทำความเข้าใจกัน เพื่อให้เกิดความประนีประนอมกัน เสร็จแล้วก็นิมนต์ทั้ง ๒ องค์ มาพบกัน ณ ที่จุดหนึ่ง มาฉันอาหารร่วมกัน ๓ องค์ฉันร่วมกัน เวลาฉันก็คุยกันไปพุดกันไปฉันเสร็จแล้วก็นอนเอกเขนกคุยกันไป ผลที่สุดเรื่องมันก็จบ ไม่มีเรื่องลำบาก ไม่ต้องรายงานผู้ใหญ่ เพราะว่าเรื่องมันจบเสียแล้ว ไม่ต้องให้เรื่องขึ้นมาจนถึงเถรสมาคมทำให้เกิดเป็นปัญหา ท่านจัดการของท่านอย่างนั้น

เวลาใดวัดไหนก็ตาม จะมีอะไรเป็นงานเป็นการ ท่านอาจารย์นี้จะต้องไปช่วย ช่วยตั้งแต่ก่อนงานจนเสร็จงาน เก็บขยะ กวาดมูลฝอยเสร็จจึงจะกลับวัด พระสงฆ์องค์เจ้าทั้งหลายก็พอใจ ชอบใจ ว่าองค์นี้แหละควรเป็นเจ้าคณะของพวกเรา

แต่ผู้ใหญ่กลับไม่ชอบ หาว่าเป็นพระเกะกะ ไม่เคารพผู้ใหญ่ อะไรต่างๆ นาๆ โดยนิสัยไม่ได้เป็นอย่างนั้น แต่เป็นคนที่ชอบทำงานเท่านั้น ผู้ใหญ่มาก็ไปนั่งกราบสักทีแล้วก็ลุกขึ้นไปเท่านั้น ท่านไม่นั่งนานๆ เพราะว่างานท่านมาก เป็นอย่างนั้น

คนทำแต่งงานเลยไม่ได้ทำงาน กลับไปตั้งคนที่ทำงานเหมือนกัน แต่ว่าทำงานส่วนตัวเสียมาก ไม่ค่อยทำงานส่วนรวม ศีลธรรมของประชาชนก็เสื่อมลงไปเรื่อยๆ

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญานันทภิกขุ

อาชญากรก็เพิ่มขึ้น เพราะว่าหัวหน้าฝ่ายสงฆ์ไม่ค่อย
เอางาน ในเรื่องการสั่งสอน เรื่องการอบรม ชอบแต่
เรื่องอื่น ทำแต่เรื่องอื่นตลอดเวลา

นี่แหละคือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากผู้ใหญ่
ที่ไปตั้งคนผิด แล้วมันก็เกิดเป็นปัญหาขึ้นมา

คนเรายังอย่างหนึ่ง เมื่อทำอะไรอยู่นาน ๆ แล้ว
ก็ควรจะพอกันเสียที หยุดเสียบ้าง พอสักบ้าง อย่า
แสดงคนเดียวตลอดไป ให้คนอื่นเขาแสดงบ้าง เพราะว่า
คนดีมีความสามารถ ไม่ใช่มีแต่เราคนเดียว คนอื่น
เขาก็มีเหมือนกัน ลองให้เขาทำบ้าง แล้วไปนั่งดูข้างๆ
เวทีว่าเขาทำกันอย่างไร มีอะไรขัดข้องมีอะไรเป็นปัญหา

ถ้าเห็นว่าพอจะแนะนำได้ก็แนะนำว่า ควรทำอย่าง
นั้น ควรทำอย่างนี้ ถ้าสิ่งใดมันเรียบร้อยก็นั่งดูเฉยๆ ดู
แบบ“อุเบกขา” คือนั่งจ้องดูเรื่อยๆ ไป ไม่มีอะไร ก็ไม่
เป็นไร จะได้ผลัดเปลี่ยนคนขึ้นไปบ้าง

เหมือนกับละครตัวเดียวนี้ ต้องแสดงทุกวันๆ คน
ก็เบื่อหน้าละครชุดนั้น อยากจะให้เปลี่ยนชุดเสียบ้าง
เพื่อจะได้ดูว่าคนอื่นเขาทำได้อย่างไร เปลี่ยนแปลงกัน
เสียบ้างมันก็จะดี

อย่างอาตมาแสดงปาฐกถารวมกับโยมทุกอาทิตย์
นี่ ความจริงอยากจะเปลี่ยนตัวเหมือนกัน แต่เปลี่ยน

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

แล้วโยมก็ไม่ค่อยจะเจริญตาเจริญใจ เลยต้องฝึกแสดงเรื่อยไป วันไหนไม่อยู่ องค์อื่นก็แสดงแทนได้เหมือนกัน ความจริงไม่ใช่หวงห้ามอะไร อยากให้องค์อื่นแสดงอยู่แต่ว่ายังไม่ถึงขนาด ต้องอบรมกันต่อไป ให้ไปแทนบ้างเวลานี้ เขานิมนต์อาตมาก็รับ แต่ไม่ไปหรอก ให้พระอื่นไป...ให้มหาองค์นั้นองค์นี้ไป ไปแล้วก็ถามเจ้าภาพว่า “เป็นอย่างไร องค์ที่ไปแทนนี้เป็นอย่างไร...” “ใช้ได้” “นั่นนะซี สินค้าไม่ดี ฉันไม่ส่งไปขายในตลาดหรอก ฉันจะต้องขายของดีๆ เลือกสรรแล้วจึงได้ส่งไป” ส่งไปให้ไปเทศน์ไปสอน เพื่อให้มีประสบการณ์มากๆ แล้วต่อไปก็ทำงานได้ทุกแง่ทุกมุม

เราต้องสร้างคนควบคู่กับการสร้างงาน ถ้าเราสร้างงานแล้วไม่สร้างคน มันก็ไม่รอด เพราะฉะนั้น ต้องสร้างคนไปด้วย แล้วก็สร้างงานไปด้วย งานก็ก้าวหน้า เป็นไปด้วยดี อันนี้เป็นเรื่องธรรมดา

คนเรามันชอบของใหม่ๆ ของเก๋นานๆ เข้าก็เบื่อ อยากจะได้ของใหม่บ้าง อันนี้เราก็ควรจะเปลี่ยนกันเสียบ้าง เมื่อเราเป็นมานานแล้ว หลายปีแล้ว “เฮ้อ..คุณเป็นเสียบ้าง ไม่เป็นไร ผมไปเป็นลูกน้องบ้าง”

เหมือนกับคนบางคน ชั้นแรกก็เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัย ต่อมาเขาเลือกตั้งอธิการใหม่ก็ไม่ได้เป็น

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

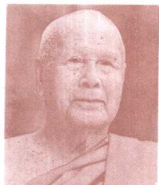
ปัญญานันทภิกขุ

อธิการ แกกก็ไม่ยุ่ง ไม่ทำให้เกิดความวุ่นวาย ไปเป็น
อาจารย์สอนลูกศิษย์ต่อไป เพราะหน้าที่ก็คือสอนศิษย์
ก็สอนไปเรื่อยๆ ใครเป็นอธิการก็ได้แล้วก็อ่อนน้อมเชื่อฟัง
ผู้ที่มาเป็นใหม่ ไม่ได้ถือตัวถือยศ ว่า “ฉันเป็นมาก่อนนะ
ไอ้งานอย่างนี้” ทำอย่างนั้นไม่ได้ อย่างนั้นมันก็เกิด
กิเลส แต่แกกก็ไม่มีการกิเลสอย่างนั้น เป็นได้สบายๆ

อาตมาได้พบท่านผู้นี้ “ขอเจริญพร แสดงความดี
ใจด้วยที่ไม่ได้เป็นอธิการบดี” ท่านก็ยิ้ม...ยิ้มแป้นทีเดียว
บอกว่า “ที่ดีใจก็เพราะว่า รู้จักถ่าย รู้จักถอนตัวเอง เมื่อ
ใดเขาไม่เอา เราก็ไม่เอา ให้คนอื่นเขาทำบ้าง” อย่างนี้
มันก็ดีเหมือนกัน

สิ่งทั้งหลายมันต้องเป็นอย่างนั้น เราปลูกต้นไม้
ดอกไม้ข้างหน้าบ้าน ถ้าออกดอกอย่างเดียว คุณานๆ
เห็นแต่สีเหลืองๆ อยู่ตลอดเวลา ถ้าต้นนั้นตายเอาอย่าง
อื่นมาปลูกบ้าง เปลี่ยนเป็นต้นไม้อื่น เป็นดอกไม้
อื่น หรือปลูกสลับสีกันไป สีเหลือง สีขาว สีแดง สีชมพู
มองแล้วมันหลายสี มันลานตาดี ถ้าเขาให้ปลูกแต่
เพียงอย่างเดียวมันก็ได้

คนนี้ก็เหมือนกันแหละ ถ้าคนเดียวทำอะไรซ้ำๆ
ซากๆ คนแสดงคนปฏิบัติก็เบื่อ คนดูก็เบื่อ เราก็
ควรเปลี่ยนให้คนอื่นแสดงบ้าง

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

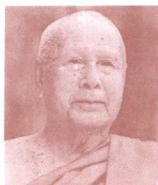
ปัญญานันทภิกขุ

นอกจากเปลี่ยนคนแสดงแล้ว เป็นการหัดคนให้ทำงานด้วย เพราะว่าชีวิตของคนเราไม่ได้อยู่ยั้งยืนค้ำฟ้า มีวันแตกมีวันสลาย เมื่อเราสลายไปคนอื่นเขาจะได้ทำแทนต่อไป ให้ฝึกหัดกันไว้บริหารงาน คนนั้นทำได้ คนนี้ก็ทำได้ ได้ช่วยกันทำหลายคนๆ ช่วยกันมันก็ดี

ในต่างประเทศที่เขาเจริญนั้น เราจะสังเกตเห็นว่าเขาเปลี่ยนตัวกันเรื่อยๆ แต่ว่าการเปลี่ยนก็ขึ้นอยู่กับคน...ประชาชน ประชาชนเขาไม่เลือกก็ต้องเปลี่ยน ถ้าเขาเลือกอีกก็ต้องรับต่อไป

เช่น ในอังกฤษนี้ นายกเซอร์ซิล ทำงานในสมัยสงคราม เด็ดขาดเอาจริงเอาจัง จนอังกฤษชนะสงคราม พอชนะสงครามแล้ว แกก็ถอยไป ให้คนอื่นเขาเป็น คนพรรคอื่นขึ้นมาเป็น ก็เป็นไม่นานเท่าใด แปลว่าประชาชนเห็นว่าไปไม่ไหว การงานไม่ดี เศรษฐกิจไม่ก้าวหน้า เขาก็เปลี่ยน

พอเลือกตั้งใหม่เขาก็เปลี่ยนพรรคกันไป เปลี่ยนเป็นนางแอ็ดเซอร์ เป็นผู้หญิงนะ แต่เป็นผู้หญิงที่แกร่งกล้า เขาเรียกว่า“นายกรัฐมนตรีหญิงกระดูกเหล็ก” เข้มแข็งเหมือนกับผู้ชาย ทำงานก้าวหน้า เศรษฐกิจดี เวลาใดของชายไม่ออก แกลดค่าเงินตูมเดียวเท่านั้นเอง

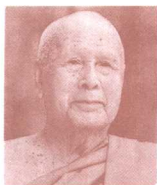
สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

คนยุโรปแห่กันมาซื้อของใหญ่เลย แห่กันมาเลย มาซื้อของราคาถูกในประเทศอังกฤษ ซื้อเสื้อ ซื้อผ้า ซื้อเนื้อ ซื้อทุกอย่าง เพราะเงินมันถูก พอเงินถูก ของขายได้ ก็ดีตลาดยุโรปกระจายไปเลย เพราะของมันถูกกว่าประเทศอื่นแต่เขาก็ไม่ให้ถูกอยู่อย่างนั้นหลายเดือนหรอก พอขายจะหมดสต็อกแล้ว ผลิตไม่ทันแล้ว กลับยกระดับเงินตราให้สูงขึ้นเท่าเทียมประเทศอื่นต่อไป คนก็ไม่มาซื้อมากเหมือนเมื่อก่อน แต่ก็ยังซื้อเพราะว่ามันดีเสียแล้ว ดีของใช้อังกฤษเสียแล้ว นิยมชมชอบเสียแล้ว เขาก็ซื้อต่อไป นี่วิธีการของเขาเป็นอย่างนั้น เพราะเขาเข้าใจดูเวลาดูเหตุการณ์เหมาะแก่เรื่อง เขาก็ทำอย่างนั้น จึงเป็นที่พอใจของประชาชน

สมัยหนึ่งผ่านไป สมัยสองท่านสมัครอีก ก็ได้เป็นอีก ประชาชนทะคะแนนให้ เพราะทำงานเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เขาเป็นอย่างนั้น นี่ต่อไปอาจจะเลือกคนอื่นก็ได้ เพราะเห็นว่าแม่แอ็ดเซอร์นี่แก่อายุมากไปแล้ว ทำงานอะไรจะไม่ก้าวหน้า เขาก็เลือกคนอื่นต่อไป

เขามีคนให้เลือก เพราะเขาสร้างคนขึ้นมา เขาสร้างคนโดยวิธีใด ด้วยวิธีระบบพรรค เขามีพรรค แล้วพรรคการเมืองก็สร้างคนขึ้นมา ใครเป็นหัวหน้าพรรค คนนั้นก็ได้นายกรัฐมนตรี เมื่อได้รับเลือก เขาก็ให้

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

เป็นนายกรัฐมนตรี แต่พรรคการเมืองของเขามันไม่มาก
๒-๓ พรรคเท่านั้น เพราะว่ามันคงแล้ว

บ้านเรามีพรรคการเมืองมาก พรรคเล็กพรรคน้อย
พรรคนู พรรคหอย มีมากมายเหลือเกิน แล้วก็ส่งคน
ไม่รู้ว่าใครคือใคร ให้สมัคร ต้องเสียเงินไปเยอะแยะ
มากมาย ค่าสมัคร สมัครแล้วไม่ได้สักคะแนนหนึ่งก็มี
หลายพรรคที่ไม่ได้สักคะแนน บางพรรคก็ได้มา ๑ คน
ได้มา ๒ คน หอมๆ แหวมๆ

ความจริงเขาไม่ได้เลือกพรรค เขาเลือกคน เห็น
ว่าคนนั้นใช้ได้ เขาก็เอาเข้ามา ไม่ได้เลือกพรรคอย่างนั้น
แต่ว่าพรรคนี้มันสร้างคนขึ้นมา เพราะเขาเลือกคนดี
แต่บางทีก็เลือกคนไม่ดีเข้าพรรคเหมือนกัน พรรคก็ยัง
ลำเอียงอยู่ ยังไม่เป็นธรรมเท่าใด ยังไม่ได้เอาธรรมะไป
ใช้ในระบบนั้นมากเท่าใด เลยเลือกคนที่เขาพอใจ

ใครมีสตางค์มากๆ ก็เอามาเป็นสมาชิกของพรรค
ไม่ใช่อะไรหรอก จะได้เอาสตางค์มาลงทุนน้อยในการ
เลือกตั้ง พอได้คนประเภทอย่างนั้นเข้าไป ไปทำงานก็
อย่างนั้นแหละ ไม่ได้จริงจังอะไร เพราะว่ายังเห็นแก่
อะไรต่ออะไรอยู่

เมื่อใดคนที่ทำงานเป็นผู้ไม่มีความรู้สึกลำเอียง
ในเรื่องอะไร มีความเป็นธรรม ก็จะเลือกคนที่มี

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

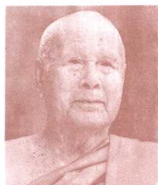
ปัญญานันทภิกขุ

ธรรมะให้เข้าอยู่ในพรรคของตัว ประชาชนก็จะพอใจในความประพฤติปฏิบัติของคนเหล่านั้น พรรคนั้นก็สร้างคนไว้มากขึ้นมีกำลังมากขึ้นแล้วก็เป็นพรรคที่ทำงานทำการเป็นรัฐบาล หัวหน้าพรรคก็จะได้เป็นนายกรัฐมนตรีได้ บ้านเมืองก็จะดีขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะมีคนที่จะเป็นนายกหลายคน คอยที่จะเป็นผู้แทนหลายคน

ต่างคนต่างทำดีเพื่อให้ราษฎรชอบ เมื่อราษฎรชอบเขาก็เลือก คนมันก็แข่งขันกันกระทำความงามความดี

การแข่งขันนั้นไม่ใช่อาวุธประหารกัน เอาความดีมาสู้กัน ใครดีกว่าชนะไป ใครด้อยแพ้ก็ไม่ใช่ไร สร้างความดีต่อไปกับประชาชน ปีหน้าเอาใหม่ คนก็เลือกเอง อย่างนี้ก็ดีขึ้น บ้านเมืองเราก็จะดีขึ้น

แต่ที่ไม่ค่อยเรียบร้อยก็เพราะธรรมะยังไม่ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของคนเหล่านั้น ยังไม่ได้ใช้ธรรมะเป็นแกนนำของหมู่คณะ ไม่เอาธรรมะมาเป็นเครื่องตัดสินบุคคล ตัดสินเหตุการณ์ ตัดสินอะไรต่างๆ ไม่ได้ใช้ธรรมะเต็มเม็ดเต็มหน่วย เอาแต่อารมณ์บ้าง เหตุผลก็ยังน้อย ถือพรรคถือพวกอะไรต่างๆ อย่างนี้ มันก็มีปัญหาเกิดขึ้นด้วยประการต่างๆ ดังที่เราเป็นอยู่กันในปัจจุบันนี้

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

จึงเห็นว่าธรรมะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล
ทุกประเภท ทุกอาชีพ ทุกฐานะ ทุกตำแหน่ง ไม่ว่า
ใครจะเป็นอะไร.....เด็กก็ต้องมีธรรมะ หนุ่มสาวก็ต้อง
มีธรรมะ พ่อบ้านแม่เรือนก็ต้องมีธรรมะ นักการเมืองก็
ต้องมีธรรมะ คณะผู้บริหาร คณะรัฐบาลยิ่งต้องมี
ธรรมะมากเป็นพิเศษ เพราะถ้าขาดธรรมะก็เอาตัวไม่
รอด จึงต้องมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับอยู่ตลอดเวลา
ชีวิตจึงจะก้าวหน้า

พวกเราทั้งหลายที่เป็นคนสนใจในธรรมะ มารับ
มาฟัง มาศึกษา ก็เอาไปปฏิบัติกันอยู่ แต่ว่ามีคนอีก
มากที่ไม่ได้เข้าวัด ไม่ได้ฟังธรรม ไม่ได้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร
อันนี้เราจะต้องช่วยกันหน่อย ช่วยกันชักลากคนเหล่านี้น
มาวัด ไปชวน... ชวนบ่อยๆ ชวนให้จนเขารำคาญ
“เหม..มาชวนหลายหน ต้องไปเสียที” อย่างนั้นก็จะได้ผล
ละ...มาด้วยความไม่เต็มใจ แต่มาถึงวัดแล้วได้ยินได้
ฟังอะไรก็เกิดเต็มใจขึ้นมา เราได้อานิสงส์มากได้บุญ
ได้กุศลมากเหลือเกิน ในการที่ดึงเพื่อนมาวัด

คนบางคนมีความทุกข์มาก ไม่สบายใจ ไม่มาวัด
มาว่า ถามเขาว่า “ทำไมไม่ไปวัดเสียบ้าง”... “เฮ้อ..หนูนี้
กลัวใจไม่อยากจะไปวัด”.....อ้าว!..แล้วกัน ไอ้คนกลัวใจนี้
แหละ ควรจะมาวัดละ คนสบายใจแล้ว ไม่มาก็ไม่เป็นไร

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

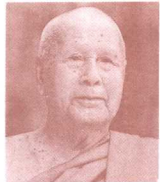
เพราะว่าดีอยู่แล้ว แต่ว่าคนกลุ่มนี้ควรจะมา กลับพูดว่า “หมู่นี้ก็ลุ่มใจ ไม่อยากจะไปวัด ให้สบายก่อนค่อยไป”...ไม่ถูก ไม่รู้ความหมายว่าเรามาวัดเพื่ออะไร

วัดนี้เป็นเหมือนโรงพยาบาล พระเป็นเหมือน หมอประจำอยู่โรงพยาบาล โรงพยาบาลนี้รักษาโรคทางจิตใจ เพื่อทำให้ใจของคนดีขึ้น

เมื่อใดเราไม่สบายใจนั้นแหละควรจะมาวัด เราสบายไม่ต้องมาก็ได้ ทำมาหากินกันไปตามเรื่อง แต่ว่าพอยุ่งยากทางจิตใจ ต้องไปวัดเสียหน่อย ไปให้หมอตรวจเสียหน่อย ไปรับยาจากหมอหน่อย

เหมือนกับเราป่วยทางกาย ถ้ารู้สึกว่ามันผิดปกติในร่างกาย ต้องไปให้หมอตรวจ เพราะเราตรวจตัวเองก็ไม่ได้ ต้องให้หมอผู้ชำนาญตรวจ เขาตรวจเสร็จแล้วก็รู้ว่าอะไรเป็นอะไร เขารู้ เขาก็ให้ยาให้เรารับประทาน เราก็กินยานั้น ตามที่หมอเขียนสั่งไว้ที่ข้างขวดให้มันถูกเรื่อง โรคมันก็หาย สบายใจ

คนเรานี้ก็เหมือนกัน เวลาใดกลุ่มใจขึ้นมา ไปวัดเสียหน่อยจะได้อารมณ์ดี มีความสบายใจ หรือแม้ไม่กลุ่มก็มาไว้ มาเพื่ออะไร..มาเพื่อหาเครื่องมือเตรียมตัวต่อสู้กับปัญหาชีวิต เพราะชีวิตมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น มีความทุกข์มีความเดือดร้อนเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....
ปัญญาันทกิกขุ

เมื่อใดอะไรเกิดขึ้นแล้ว เราไม่มีเครื่องมือจะ
ไปต่อสู้กับมัน เราก็เป็นผู้แพ้ แต่ถ้าเรามาจับฟังไว้
บ่อยๆ เป็นอะไรอ่านหนังสือธรรมะบ่อยๆ เปิดเทปฟัง
บ่อยๆ มันมีทางที่จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เมื่อใดอะไรเกิด
ขึ้น เราก็เอาความรู้ที่มีช่วยแก้ไขปัญหาคับความทุกข์
ความเดือดร้อนนั้นให้หมดไปจากจิตใจ นี่เราทำได้

แต่ถ้าเราไม่มาฟังเสียเลย ไม่รู้จะทำอย่างไร อึด
อัดขัดใจ ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เป็นทุกข์ก็ไม่รู้จะแก้อย่างไร
เพราะไม่เคยเรียน ไม่เคยรู้ในวิชาอย่างนี้

การที่เรามาวัดก็มาเพื่อศึกษาให้รู้เหตุผลของเราเอง
เกี่ยวกับชีวิตของเราเอง ให้รู้ว่าทุกข์มันคืออะไร เหตุมัน
คืออะไร ทุกข์ดับได้ไหม...ดับได้ ดับได้ด้วยอะไร..มีครบ
พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ให้ครบเหมือนกับสอนเรื่อง
โรค สอนสาเหตุของโรค สอนวิธีการรักษาโรคให้เรา
เข้าใจ แล้วโรคมันก็หายไปจากตัวเรา

โรคทางใจนี้สำคัญกว่าโรคทางร่างกาย โรค
ทางร่างกายนานๆ จะเป็นสักทีหนึ่ง แต่โรคทางใจ
นี้เป็นทุกวันก็ว่าได้ ถ้ากิเลสเกิดขึ้นก็เรียกว่าเป็นโรค
ทางใจ เดี่ยวความโลภเกิดขึ้น เดี่ยวความโกรธ ความ
หลง ความริษยา ความพยาบาทเกิดขึ้น เดี่ยวมานะ แข่งดี
ถือตัว ดูหมิ่นคนนั้น คนนี้ อะไรต่างๆ นี่มันโรคทั้งนั้น

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

ถ้าเราไม่มียา คือธรรมะสำหรับใช้แก้ก็ถูกโรค
โจมตี เราต้องพ่ายแพ้แก่โรค พ่ายแพ้โรคก็คือนั่งเป็น
ทุกข์อยู่ตลอดเวลา ทุกข์จนกระทั่งเสียผู้เสียคนไปเลย
เพราะเราไม่รู้จักเครื่องมือเอาไปปราบโรคเหล่านั้น

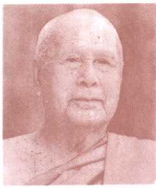
แต่ถ้าเราได้มาเรียนมาศึกษาารู้ไว้ พออะไรเกิดขึ้น
เราก็แก้ได้ทันท่วงที เพราะเรามีเครื่องมือพร้อมไว้กับ
เนื้อกับตัวของเรา พอเกิดเรื่องขึ้นมาก็ชักเครื่องมือ
ออกมา เหมือนกับเจอเข้าศึกก็ชักดาบเลย ฟันกันเลย
ซังซังๆ เดี่ยวเดี๋ยวก็มอดม้วยกันไปข้างหนึ่ง

ธรรมะก็เหมือนกัน เป็นอาวุธที่คม คมกว่า
คมใดๆ ทั้งหมด ฟันแล้วก็แหลกไปเลย อารมณ์
ทั้งหลายกระจุยไป ไม่อยู่ในใจของเราต่อไป

เราศึกษาก็เพื่อประโยชน์อย่างนี้..เพื่อเอาไปใช้
ในชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ชีวิตของเราดีขึ้น

ที่โยมทำมาก็เห็นผลกันอยู่บ้างแล้ว เห็นผลว่าอะไร
มันเบาไป มันบางไปจากจิตใจของเรา ความทุกข์มันก็
เบาบางไป อะไรๆ มันก็ค่อยโปร่งแจ่มใส รู้เท่ารู้ทันต่อ
เรื่องอะไรต่างๆ มากขึ้น นี่คือผลที่เราจะได้รับจากการ
มาวัด มาศึกษาธรรมะ

เพื่อนฝูงของเราที่ยังไม่ลืมหูลืมตา มีอยู่ทั่วๆ ไป
ถ้าเรารู้จักเพื่อน เรารักเพื่อน ต้องช่วยเพื่อนให้เข้าหา

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....
ปัญญานันทภิกขุ

ธรรมะ พยายามดึงเอามาหาสิ่งแวดล้อม พุดจาซึกจุง
โน้มน้าวจิตใจให้เขามาให้จนได้ ถ้าไม่มาวัดก็หลอกให้
ออกจากบ้านมาก่อน แล้วก็มาแวะวัด ฟังธรรมะ เขาก็
จะได้อะไรว่า “อ้อ..ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะเป็นประโยชน์
อย่างนี้ ช่วยให้เราชีวิตของเราดีขึ้น” คนนั้นก็เข้าทาง พอ
เข้าเส้นทางแล้วเราปล่อยได้ เพราะเดินไปตามเส้นทาง
แล้ว ไปหาคนอื่นมาอีก ให้เข้าเส้นทาง ในเส้นทางของ
ธรรมะ ก็จะมีสมาธิเพิ่มขึ้น

เมื่อสมาธิศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ เผยแผ่
ธรรมะ มีมากขึ้น โลกนี้มีหวังว่าจะอยู่ด้วยความสุข
ตลอดไป ความทุกข์ไม่มากล้ำกราย

ดีหรือไม่ ญาติโยมลองพิจารณา ถ้าเราพิจารณา
เราก็เห็นว่า เออ..มันเข้าที่ดี เรื่องนี้เป็นประโยชน์ แล้วก็
ทำตามคำแนะนำ พยายามจูงคนอื่นมา คนหนึ่งหาเพื่อน
มา ๒ คน อีกคนหนึ่งก็หามา ๒ คน หามาเรื่อยๆ เดือน
นี้เอามาสัก ๒ คน แล้วคนนั้นไปหามาอีก เพิ่มเติมขึ้น
สมาธิในทางธรรมก็จะมากขึ้น

คล้ายกับเราตั้งสมาคมเรียกว่า “ธรรมสมาคม”
คนมาวัดทุกคนก็เป็นสมาธิของธรรมสมาคม เมื่อเรา
เห็นประโยชน์ของสมาคมว่าให้อะไร ก็ไปหาสมาธิเพิ่ม
ความดีก็แพร่หลายไป ความสุขก็แพร่หลายไป ปัญหา

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญาันทกิกขุ

ยุ่งยากทั้งหลายค่อยจางหายไปจากชีวิต จากครอบครัว จากสังคม จากประเทศชาติ มันแผ่ออกไป ยิ่งแผ่กว้างเท่าใด แสงก็ยิ่งมากขึ้น ความสว่างก็ยิ่งมากขึ้น เป็นความสุขขึ้นเพราะเรื่องอย่างนี้ เราจึงแสวงหาสิ่งที่เป็นความสุขตลอดไปด้วยวิธีการอย่างนี้

อีกประการหนึ่ง ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนว่าเราเคยไปวัด เคยไปฟังธรรม เรามีสภาพชีวิตอย่างไร เราเป็นคนหนักแน่นขึ้น ใจเย็นมากขึ้น โกรธน้อยลงไป อะไรๆ ที่เคยมี มันค่อยจางไปหายไป จนเพื่อนฝูงมองๆ ดูแล้วเห็นว่า “เอ้..อ้ายนี้มันแปลก เดียวนี้ตั้งแต่ไปวัดนี้มันไม่เหมือนก่อน” นั่นแหละเพื่อนรู้แล้วว่าไม่เหมือนก่อน แปลกกว่าเมื่อก่อน มีอารมณ์เยือกเย็นสดใส แล้วก็เป็นคนที่ไม่รู้ความเหมือนเมื่อก่อน

เช่นเมื่อก่อนเป็นคนเจ้าอารมณ์ มักโกรธมักเคือง แต่ว่าเมื่อปฏิบัติธรรมหนักเข้าก็หายไป จิตใจสงบเยือกเย็น คนเขารู้แล้ว เขาเห็นแล้วเขาก็ว่า “อ้อ..นี่ดีขึ้น” ถามว่า “ทำไมถึงได้ดีขึ้น” เขาไม่รู้ที่เราทำอะไร เรา ก็บอกเขาว่า “โอ..ฉันไปวัด ไปฟังเทศน์ทุกวันอาทิตย์ แล้วฉันเอามาคิด มาตรอง เอามาเป็นกระจกเงาส่องดูตัวฉันบ่อยๆ ฉันสะอิดสะเอียนตัวฉันเองเหลือเกินแล้วเวลานี้ ว่าขยะไม่ดีทั้งหลายมันมารวมอยู่ที่ฉันทั้งหลาย

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญานันท์ภิกขุ

เรื่อง ฉันก็เลยเอาสิ่งนั้นออกไปทิ้งเสีย ไม่ให้มันเกิดขึ้นอีกต่อไป ชีวิตฉันก็เปลี่ยนแปลงไป ดังที่เป็นอยู่นี้”

เราอย่าคิดผิด อย่าคิดว่า มันเปลี่ยนไม่ได้ เช่นเราพูดว่า “นิสัยเปลี่ยนไม่ได้” นิสัยเราสร้างขึ้นมาก็เราก็กเลิกันได้เหมือนกัน อะไรที่เราทำให้มันเกิดได้ เราก็ทำให้มันดับได้เหมือนกัน นิสัยของเราเป็นอย่างไร คนมักพูดว่า “นิสัยมันเปลี่ยนไม่ได้ มันเป็นมาเสียอย่างนั้นนานแล้ว” นี่คือการพูดผิดกฎธรรมชาติ เพราะกฎธรรมชาติมีอยู่ว่า สิ่งทั้งหลายมีความเปลี่ยนแปลง สิ่งทั้งหลายเกิดแล้วมันมีดับด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีอะไรคงทนถาวร เป็นอยู่อย่างนั้นเสมอไป

เพราะฉะนั้น เราเข้าใจหลักนี้ว่า... ต้องเปลี่ยนได้ นิสัยเราเปลี่ยนได้ เช่นเป็นคนมักโกรธ เปลี่ยนเป็นคนไม่โกรธก็ได้ เป็นคนมักได้ เปลี่ยนเป็นคนไม่มักได้ก็ได้ เป็นคนหลงเปลี่ยนเป็นคนไม่หลงก็ได้ เป็นคนชอบนิทานคน เปลี่ยนเป็นคนไม่พูดมากก็ได้ สำรวมปากนั่งที่ไหนไม่มีอะไรจะพูดก็นิ่งเฉยๆ ไม่เป็นอะไร แต่ถ้ามีเรื่อง เขาขอร้องให้เราพูด เราก็พูดให้เขาฟังเท่าที่จำเป็น แก่เรื่อง พูดมีเวลา พูดแล้วจบเรื่อง ไม่ใช่พูดพร่ำเพรื่อไปเป็นคนบ้าๆ เป้อๆ พูดเรื่อยไป อย่างนี้มันก็ไม่ได้เรื่องอะไร เราพูดเป็นเรื่องเป็นราว ควรจะหยุดเมื่อไม่มีใครจะฟัง

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

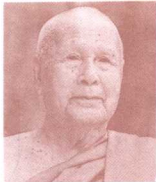
ปัญญา นันทภิกขุ

เมื่อเขาไม่ฟังเราก็หยุดเสีย ถ้าเขาสนใจฟังเราก็พูดต่อไป อันนี้ทำให้เราเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องอย่างนั้น ก็โดยอาศัยธรรมะที่ได้ศึกษาได้ปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ

เหมือนร่างกายเรานี้ ถ้าอาบน้ำบ่อยๆ มันก็เปลี่ยนเป็นสะอาดขึ้น ไม่มีเชื้อรา ไม่มีโรคผิวหนัง เพราะการรักษาความสะอาดของร่างกายของเสื้อผ้าที่หัดที่นอน คอยบิด คอยกวาด คอยเช็ด คอยถู สิ่งนั้นมันก็ดีขึ้น

สภาพชีวิตเรานี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราขัดบ่อยๆ ล้างบ่อยๆ มันก็ดีขึ้น เช็ดบ่อยๆ มันก็ดีขึ้น เหมือนคำพูดใน “สูตรเว่ยหล่าง” ซึ่งเป็นคำพูดของลูกศิษย์คนหนึ่ง ของอาจารย์เว่ยหล่างกล่าวว่า “ร่างกายก็เหมือนกับต้นโพธิ์ ใจเหมือนกระจกเงา เช็ดบ่อยๆ ฝุ่นก็ไม่จับ” นี่เรียกว่าเป็นขั้นศีลธรรม ไม่ลึกซึ่งอะไรเท่าไร

แต่ว่าเว่ยหล่างเขียนลึกกว่านั้น ท่านพูดว่า “ไม่มีต้นโพธิ์ ไม่มีกระจกเงา เมื่อทุกอย่างว่างเปล่า ฝุ่นมันจะจับที่ตรงไหน” เป็นธรรมะขั้นอนัตตาเลย เขียนลึก แต่ว่าศิษย์ผู้ใหญ่ของอาจารย์เว่ยหล่างนั้นถูกอาจารย์เกณฑ์ให้เขียน ความจริงก็ไม่อยากเขียนหรอก แต่ไม่เขียนก็ไม่ได้ ไม่รู้ว่าภูมิธรรมขนาดไหน อาจารย์ก็จะติได้ว่า เอ้อ..แกมาอยู่นาน เปลืองข้าวสุกไปตั้งกี่กระสอบแล้ว อยู่ไม่ได้เรื่องอะไร ไม่รู้อะไร จะถูกดูถูกว่าให้

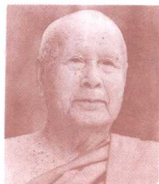
สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญานันทภิกขุ

เสียหาย ก็เลยไปเขียนว่า “กายเหมือนต้นโพธิ์ ใจเหมือน
กระจกเงา เช็ดบ่อยๆ ฝุ่นก็ไม่จับ” อาจารย์มาดูแล้ว
เอ..ยังไม่ได้ความเจ้านี้ มันไปอยู่ที่ประตูเท่านั้นเอง ไม่
ได้เข้าไปข้างในเลยแม้แต่หยดน้อย คืออยู่ในขั้นศีลธรรม ยัง
ไม่ถึงขั้นสัจธรรม อันเป็นธรรมชั้นสูงของพระพุทธเจ้า
แต่บอกว่าก็ดีเหมือนกัน ถ้าใครปฏิบัติตามหลักการนี้
แล้วก็ดี จึงเกณฑ์คนในวัดให้ท่องทุกคน ให้จำได้ เอา
ไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ

เรื่องอย่างนี้เป็นขั้นต้น ยังไม่ใช่ขั้นสูง เราถือศีล
ถืออะไรนี่ก็เป็นขั้นต้น แต่ที่ลึกซึ่งขึ้นไปเราต้องรู้ว่าอะไร
เป็นอะไรอย่างถูกต้อง แล้วจะได้ปลงวางได้ง่ายๆ

ที่นี้การรู้อย่างถูกต้องก็ต้องรู้ตามกฎความจริง
ของธรรมชาติ กฎที่เป็นจริงของธรรมชาตินั้นคืออะไร
กฎความจริงของธรรมชาติ ก็คือว่าสิ่งทั้งหลาย
เปลี่ยนแปลง นี่อันนี้เป็นกฎตายตัว สิ่งทั้งหลาย
เปลี่ยนแปลง ไม่หยุดนิ่ง ความเปลี่ยนแปลงคือการไม่
หยุดนิ่ง เราจะเห็นว่าเราเอาเมล็ดเพาะลงไปในดิน พอ
เอาเมล็ดเพาะลงไปในดินแล้วรดน้ำบ่อยๆ มันก็งอกขึ้น
มา แล้วเรารดน้ำ พรวันดิน มันก็ขยาย เติบโตขึ้นๆ จน
ต้นสูง ออกดอกออกผลให้เราได้กินได้ใช้ นี่คือความ
เปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่มีอะไรอยู่นิ่ง

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

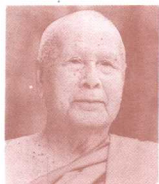
ปัญญานันทภิกขุ

ต้นหญ้า...ก็ไม่อยู่หนึ่ง จึงต้องตัดบ่อยๆ เพราะอะไร เพราะมันงอกขึ้นเรื่อย มันรกขึ้น ต้องให้คนตัด ต้องจ้างคนมาตัดต้นไม้ มันเจริญขึ้นก็ต้องตัดต้องแต่ง เพราะไม่ต้องการให้มันเจริญมากเกินไป แต่ต้นไม้ใดที่เราต้องการให้มันเจริญเป็นร่มเป็นเงา เราก็ปล่อยให้มันตามธรรมชาติ มันก็เปลี่ยนแปลงเติบโตๆ *ความเติบโต ก็คือการเปลี่ยนแปลงของสิ่งเหล่านั้น*

คนเราก็เหมือนกัน เกิดมาจากท้องแม่ ตัวเล็กนิดเดียว แล้วก็ค่อยกินอาหาร เติบโตขึ้นทุกวินาทีของชีวิตนั้นแหละ เติบโตขึ้นจนเป็นเด็ก รู้จักคว้า รู้จักคลาน เดินเตาะเตาะไปไหนมาไหนในบริเวณนั้นได้ คลานได้ อย่าให้มันคลานตกลงไปได้ถุนก็แล้วกันต้องทำคอกันไว้ ให้คลานอยู่ในบริเวณนี้ แล้วก็ค่อยลุกขึ้นยืน ทำท่ายืน เขาเรียกว่าตั้งไข่ นั่งได้ ยืนได้ เดินได้ ทำอะไรได้ ได้รับสิ่งดีบ้าง สิ่งชั่วบ้าง เพิ่มเติมนิสัย

ถ้าเติบโตในสำนักคนดี ก็รับความดีไว้ เพราะตัวอย่างดีมีมาก แต่ถ้าเติบโตในสำนักคนไม่ดี ก็รับความไม่ดีไว้ เพราะคนไม่ดีทำให้เห็นทุกวันทุกเวลา

เด็กที่เกิดในบ้านของสุภาพชนกับเด็กที่เกิดในแหล่งที่มีคนหนาแน่น สภาพชีวิตผิดกัน ความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน นี่คือนิสัยแวดล้อมทำให้เป็นอย่างนั้น

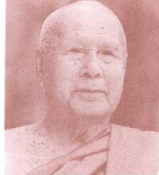
สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปณฺณานันทภิกขุ

แต่ว่าโดยเนื้อแท้ก็เติบโตขึ้นทั้งกายทั้งใจ ความนึก
ความคิดเปลี่ยนแปลงไปทุกวินาทีของชีวิต จนกระทั่ง
เปลี่ยนแปลงไปถึงที่สุด หยุดเปลี่ยนแปลงในทางขึ้น

ทีนี้เราก็ เปลี่ยนแปลงในทางลง เรียกว่า เริ่มแก่
ชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางแก่ชรา ผมเริ่ม
เปลี่ยนแปลง ดำเป็นขาว ตาเคียวาวกลับสั้น ดูอะไรไม่
ชัด หูเคยฟังเสียงแจ้ว กลายเป็นหูซັกจะตึงๆ ใครพูด
อะไรก็ต้องเอามือป้องฟัง “ว่าอะไรนะ” เขาพูดอะไรไม่
ได้ยินก็ถามว่า “ว่าไง” คนที่พูดด้วยก็ไม่กล้าพูดดังๆ
กลัวจะหาว่าหูตะคอกคนแก่ ก็เลยพูดดังว่า “เอ้อ..ว่า
อย่างนั้นแหละ” หมายความว่า “หูหนวก”
ฟังอะไรก็ไม่ค่อยได้ยิน มันก็ยุ่งทางหู เรื่องอื่นมันก็ยุ่ง
ไปเรื่อยๆ ต่อมาน้ำลายไม่ค่อยทำงาน ปากมันก็แห้งไป

นี่มันเรื่องความชราทั้งนั้น ร่างกายทุกส่วนก็ชรา
ไป ปวดเข่า ปวดแข้ง ปวดขา ปวดบั้นเอว ปวดสันหลัง
เรื่องมันเยอะถ้ายิ่งอายุมากขึ้นเท่าไรเรื่องมันยิ่งมากขึ้นๆ
นี่ก็คือความเปลี่ยนแปลงทั้งนั้น เปลี่ยนแปลงไปสู่
ความแตกดับ ที่สุดของสิ่งทั้งหลายคือความแตกดับ
นั่นเอง ไม่มีอะไรที่จะคงที่ถาวรสักอย่างเดียว ให้เรา
รู้กฎของธรรมชาติอย่างนี้ไว้ ว่ามันเป็นอย่างนั้น เมื่อ
เห็นอะไรมันเปลี่ยนแปลงไป อย่าไปวิตกกังวล

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

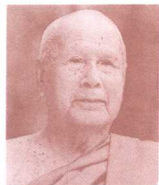
.....

ปัญญาันทภิกขุ

บ้านเราอยู่ใหม่ๆ ก็ทำสี่สอยน่าดู พออยู่ไปนานๆ ชักจะคล้ำๆ ดำๆ ดำๆ สีก็ชักจะถลอกปอกเปิกไป หลังคาก็ชักจะร้าว เพดานก็จะเสีย พื้นก็จะพัง มองไปตรงไหน มันก็มีเรื่องผุๆ พังๆ ทั้งนั้นแหละ

มันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเป็นอย่างนั้น เราอย่าไปทุกข์ร้อนอะไรกับมัน

เรื่องค้าเรื่องขาย เราเป็นคนค้าขาย บางทีขายคล่อง เป็นเอเย่นต์รถยนต์ ก็ขายจนวิ่งกันเต็มถนนเลย เอ้า..มันก็มีจุดอิมเหมือนกัน พอรถมากเข้ามันขายไม่ค่อยออก พอขายไม่ออก เจ้าของก็บอกว่า แหม..หมู่นี้ขาดทุนคือว่ากำไรมันน้อยไป ไม่ใช่ขาดทุนยุบยับอะไร ไม่ใช่กำไรเคยได้เดือนละ ๑ ล้านแต่มาได้เดือนละแสนนี้ลดแล้ว น้อยแล้ว ทำท่าวิตกกังวลแล้ว เราเป็นนักธรรมะก็รู้ว่า **ธรรมดา..อะไรมันจะขึ้นอยู่ตลอดเวลา..มันมีที่ไหน** น้ำขึ้นแล้วมันก็ลง ใครอยุริมแม่น้ำเจ้าพระยา โยมเห็นไหม น้ำขึ้นแล้วมันก็ลง ลงแล้วมันก็ขึ้นอีก ยิ่งเดือนข้างขึ้นแล้วมันขึ้นใหญ่ ขึ้น ๑ ค่ำ ขึ้นมาเรื่อยๆ ๑๔-๑๕ ค่ำนี้น้ำเต็ม เขาเรียกว่าน้ำเต็ม ขึ้นเต็ม พระจันทร์เต็มดวงน้ำก็เต็มเหมือนกัน ขึ้นเต็มล้น ไหลไปเข้าบ้านเข้าช่อง เข้าสวนอะไรภู่นวายเป็นหมด แล้วมันก็ลงอีกเหมือนกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่ตลอดเวลา

สร้างคามมั่นคงด้วยธรรมะ

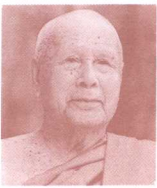
ปัญญานันทภิกขุ

ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านจึงสอนว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก” น้ำลงแล้วจะไปตักที่ไหน นี่ก็เป็นคติเตือนใจว่าให้ทำอะไรเมื่อถึงเวลา อย่าชักช้า จะค้าจะขาย จะไปไหน จะทำอะไรต้องรีบไป รีบทำอย่าช้า ช้าเพื่อนเอาไปกินหมดเราก็อดเท่านั้นเอง นี่ท่านสอนไว้ น้ำก็มีขึ้นมีลง

สรรพสิ่งทั้งหลายมีความเปลี่ยนแปลงชีวิตเรามันก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามสภาพของกฎธรรมชาติ เราจะไปห้ามขึ้นก็ไม่ได้ จะไปทำอะไรขึ้นก็ไม่ได้ทั้งนั้น ทำได้อย่างเดียวว่า ดูความเปลี่ยนแปลงนั้นด้วยปัญญา ดูแล้วจะไม่เป็นทุกข์ เพราะเราดูด้วยปัญญา ดูด้วยปัญญาก็รู้ว่า นี่แหละคือธรรมชาติ ธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ มันต้องเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ เปลี่ยนไปๆ มันก็ดับไปตามธรรมชาติของมัน ไม่ใช่เราจะไปทำอะไรกับมันได้

ฝืนไม่ได้...ห้ามพระอาทิตย์ไม่ให้ขึ้นก็ไม่ได้ ให้อยู่ในตอนเที่ยงแล้วหยุดอยู่ตรงนั้น “อย่าไปไหนนะ อย่าชกกรไปไหนนะ” พูดกับพระอาทิตย์ พระอาทิตย์ก็ว่า “โห้ย..ไม่ได้ ฉันไม่เชื่อใคร ฉันต้องไปตามจักรราศี”

ดวงอาทิตย์ก็หมุนไป โลกก็หมุนไป ดวงจันทร์ก็หมุนไป อะไรๆ ก็หมุนไป ตามวิถีของจักรราศี ไม่มีอะไรหยุดนิ่ง นี่คือธรรมชาติ

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....
ปัญญานันทภิกขุ

เรื่องของเราก็เป็นอย่างนั้น ชีวิตเราก็มีการเปลี่ยนแปลง เราอย่าไปทุกข์กับความเปลี่ยนแปลงที่มันเกิดขึ้น แต่ให้มองว่า เออ..นี่แหละธรรมชาติ มันเป็นอย่างนี้ เราต้องเจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง เรื่องธรรมดา...เวลา
กายป่วยอย่าให้ใจป่วยไปด้วย บางคนกายป่วยแล้ว ใจป่วย ยอบแยบ ถ้าใจป่วยเรียกว่าตายเร็ว ถ้าป่วยกาย แต่ใจยังเข้มแข็งอยู่ ใครไปเยี่ยมยังยิ้มได้อยู่ อย่างนี้ ค่อยยังชั่วหน่อย

วันนั้นไปเยี่ยมพระองค์หนึ่งที่เป็นเพื่อนกันอายุท่าน ๘๐ ปีแล้ว แก่กว่าอาตมา เห็นท่านนอนอยู่ ไปถึงท่าน บอกว่า “นอนการกุศลมาหลายเดือนแล้ว” เรียกว่ายังมีอารมณ์สนุกอยู่ ยังพูดตลกกว่านอนการกุศล เพราะเวลานั้นเขาเดินการกุศลกันบ่อยๆ นี่เดือนสิงหานี้เขาก็เดินกันอีกวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระราชินีเดินอีกแล้ว เดินการกุศล แต่ว่าหลวงพี่องค์นั้น พออาตมาไปถึง บอกว่า “หมูนี้นอนการกุศลมาหลายเดือนแล้ว” ยังยิ้มอยู่เลย ชื่นใจ เพราะว่าเพื่อนกันป่วย เราก็เป็นทุกข์ด้วยนิดหน่อย แต่ไปถึงท่านบอกว่า “ฉันนอนการกุศลมาหลายเดือน” เลยรู้สึกสบายใจ

บางองค์ป่วยหนักๆยังมีอารมณ์ตลกอยู่กับคนที่ไปเยี่ยม เรียกว่าตลกจนหมดลมหายใจ พูดขบขัน สดชื่น

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

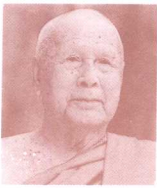
ปัญญานันทภิกขุ

ไม่มีความกลัวมรณภัย คือความตาย นี่ก็เพราะว่ามองเห็นอยู่ว่า ธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น เราจะหนีจากความเป็นอย่างนั้นไปไม่ได้ เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นเราก็พูดได้ว่า “เออ..มันเป็นเช่นนั้นเอง” หรือ “มันเป็นเช่นนั้นเอง” พูดออกไปให้ดังๆ ก็ได้ ตัวเองก็จะได้ยินด้วย ใจก็จะได้สบาย

แต่ถ้าเราไม่พูดอย่างนั้น “ฉันใช้มานานแล้ว มาทำของฉันแตกได้” โกรธเด็ก ที่นี้ โมโห พูดกันตามภาษาชาวบ้านว่า โมโห ความจริงมัน โทโส โทสะ...โกรธคนนั้น โกรธคนนี้ ของแตกแล้วใจตัวก็พลอยแตกไปกับของนั้นด้วย เลยนั่งเป็นทุกข์ พอมองไปตรงนั้นแล้วละก็ “แหม..กลุ้มใจ ภูริรักษามานาน มันทำของกูแตกได้” “แหม..มันน่าเสียนให้หลังลายเสียเลย” ว่าไปใหญ่ นี่คือการทุกข์เพราะปลงไม่ลง

ถ้าเราปลงเสียได้ พอเปรี้ยงลงไป “เออ..ธรรมดามันเป็นอย่างนั้นแหละ มันต้องแตกเป็นธรรมดา” เสริจแล้วก็ค่อยว่ากันใหม่ จะสอนจะอบรมใครก็ค่อยว่ากันไป พูดด้วยใจเย็นๆ อย่าพูดกันด้วยอารมณ์ร้อน มันสบาย

นี่คือธรรมชาติ ที่มันมีอยู่เป็นอยู่ สอนเราอยู่ตลอดเวลา แต่เราไม่ค่อยรับคำสอนไม่ค่อยรับคำเตือนอะไรในโลกนี้มันเป็นบทเรียนเราทั้งนั้น ต้นไม้เวลา

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

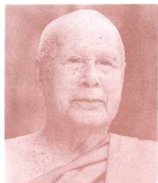

ปัญญานันทภิกขุ

ใบมันจะร่วง มันเป็นสีเหลือง ใบไม้สีเหลือง พอเราเห็น ใบไม้สีเหลือง ถ้าเราเอาใบไม้นั้นมาสอนตัวเอง เราก็คือว่า “อ้อ..เรานี้ก็เหมือนใบไม้ มันเหลืองลงไปแล้ว ไม่เท่าใด มันจะหลุดจากขั้ว” เราเห็นใบไม้แห้งกองอยู่ เช่น เวลา กวาดขยะ อย่างกวาดเฉยๆ กวาดแล้วก็ต้องเอา**ธรรมะ** จากกองขยะที่เรากวาดด้วย

เอาธรรมะอย่างไรเอาธรรมะมาบอกตัวเองว่า “ชีวิตเราก็เหมือนกับใบไม้ มันผลิแยมออกเต็มใบแล้วก็แก่ สุกเหลือง หล่นจากขั้ว เราก็เหมือนกัน มันก็จะหล่นลง เหมือนใบไม้ที่เรากวาดนั้นแหละ” นึกอย่างนั้นได้กำไร กวาดขยะได้กำไร กวาดขยะได้ธรรมะเป็นเครื่องเตือนใจ แต่ถ้าเรากวาดด้วยอารมณ์ “แหม..ต้องกวาดทุกที เราไม่ได้บวชมาเพื่อกวาดขยะนี่นา บวชมาเพื่อศึกษาธรรมะแต่หลงพอใช้ให้กวาดขยะ” ไม่เอาธรรมะไปใช้ ก็โกรธหลงพอเข้าไปอีก หาว่าใช้ให้กวาดขยะ

เหมือนกับเด็กหนุ่มคนหนึ่งขึ้นไปเชียงใหม่ ให้นอนคืนหนึ่ง รุ่งเช้าถามว่า “เธอมาธุระอะไรที่นี่” “ผมจะมาประพาศิธรรม” “ดีมาก..มาประพาศิธรรม เด็กหนุ่มๆ เข้าหาธรรมะมันเจริญก้าวหน้า ...เธออยู่ที่นี่เธอต้องทำอะไรบ้าง ตื่นเข้าไปกวาดศาลาฉัน ตักน้ำเรียงไว้ให้พระฉัน แล้วก็คอยดูแลพระ พอพระฉันเสร็จแล้ว

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

.....

ปัญญานันทภิกขุ

เธอก็กินอาหาร กินอาหารแล้วก็ปวดทวารต่อไป”

พอบอกอย่างนั้น เขาก็บอกว่า “ผมมาปฏิบัติธรรมนะครับ ไม่ใช่มาเป็นภารโรงทวารขยะ” เขาก็ว่าอย่างนั้น

เลยบอกว่า “นี่แหละคือการปฏิบัติธรรม การทำงานนี้คือการปฏิบัติธรรม ถ้าเธอทวารขยะได้ ตัวตนของเธอมันก็น้อยลงไป อัตตมันลดลงไป ทิฏฐิमानะมันลดลงไป ทวารขยะได้ ล้างจานได้ ทำอะไรได้ นี่ตัวมันลดลงไป คนเรามันลดไม่ค่อยลง มันพองอยู่นั่นแหละลดไม่ลง ที่นี้ทำงานให้มันลดลงไปเสียบ้าง”

เขาไม่เห็นด้วย เลยเย็นนั้นแหละเขาเดินทางกลับ ไม่บอกไม่ลา ไปเองเลย เพราะว่าไปเจออาจารย์ให้ทวารขยะ ล้างจานข้าว เลยแผ่นเลย ไม่อยู่ด้วยแล้ว

นี่คือความไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าเขาให้ทำเพื่ออะไร ทำแล้วจะได้อะไร จิตเขายึดมั่นว่าจะประพฤติดีธรรม ประพฤติดีธรรมอย่างไรเขาก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าธรรมะคืออะไร

ธรรมะคืองาน คือหน้าที่ เมื่อเราทำหน้าที่ก็เรียกว่าเราประพฤติดีธรรมะ ทำงานอะไร ลดความเห็นแก่ตัว ลดความยึดถือในตัวตนลงไป นั่นแหละคืองานเป็นการปฏิบัติธรรม ทำงานอย่างนั้นก็ได้ ไม่ได้เสียหายอะไร อย่างนี้ถูกต้อง จึงต้องฝึกกันเหมือนกัน ฝึกหัดให้ทำงาน อะไรที่เราไม่เคยทำ ให้ทำเสีย

สร้างความมั่นคงด้วยธรรมะ

ปัญญาหนันทภิกขุ

เหมือนกับพระบวชใหม่ ให้ทำงานกวาดขยะ ล้าง
บาตรของตัวเอง ล้างจานข้าว กวาดโน้นกวาดนี่ กวาด
ห้องน้ำ อยู่บ้านไม่เคยกวาด คนรับใช้กวาดให้ บางคน
นะ แต่บางคนก็ต้องทำเหมือนกัน ทีนี้ ถ้าเราทำได้ก็
เรียกว่า เราได้ลดทิฏฐิมานะ ลดความเห็นผิดสำคัญ
ผิดไปว่า ฉันเป็นนั่น ฉันเป็นนี่

คนเรามัน“เป็น”หลายเรื่อง เป็นจนคับโลกไปเลย
เป็นมาก เป็นหลายเรื่อง..ยุ่ง ถ้าเป็นมากก็ยุ่ง ทีนี้ลด
ความ“เป็น”ออกไปเสียบ้าง ให้เป็นตัวธรรมดาๆ
แล้วความรู้สึกในเรื่องถือตัวถือตนอะไรมันค่อย
น้อยลงไป ใจมันก็สบาย ไปที่ไหนก็นั่งได้ ไปที่ไหนก็
ทำอะไรได้ เข้ากับคนได้ ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่ถือตัวถือ
ตน ก็สบาย

ธรรมะช่วยสอนให้เราเข้าใจในเรื่องอะไรๆ
ต่างๆ อย่างถูกต้อง ทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่าง
มั่นคงและมีค่ามากขึ้น

ดังที่แสดงมาก็พอสมควรแก่เวลาแล้ว ขอยุติไว้
เพียงเท่านี้

❖ เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า ❖

ความมั่นคง ภายใน

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)

ปาฐกถาธรรมอบรมข้าราชการผู้นำ ส่วนอำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
วันอาทิตย์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๒๑

ความมั่นคง ภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ท่านทั้งหลาย ผู้มีหน้าที่การงานเกี่ยวกับความมั่นคงภายในของประเทศ,

อาตมามีความยินดี ที่ได้มีโอกาสพบกันที่นี่ในวันนี้, และอาตมาได้รับคำขอร้อง ให้ช่วยกล่าวอะไร ที่เป็นประโยชน์แก่เรื่องนี้ ก็ด้วยความยินดีอีกเหมือนกัน เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่เราต้องทำกันอยู่ทุกคน; แม้ภิกษุในพระพุทธศาสนาก็มีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความสงบภายใน, และความหมายของคำว่า“ภายใน”ก็จะยิ่งไปกว่าความหมายตามธรรมดา.

ความมั่นคงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ท่านก็ต้องศึกษาเอาเองว่า มีเหตุปัจจัยอะไรบ้าง นับตั้งแต่ความมั่นคงทางการทหาร ทางการปกครอง ทางการ

ความมั่นคงภายใน

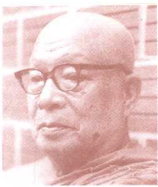
พุทธทาสภิกขุ

เศรษฐกิจ การพัฒนา การศึกษาอบรม อะไรก็ตาม. แต่อาตมาเห็นว่า ความรู้เรื่องความมั่นคงเหล่านั้น ท่านทั้งหลายทราบกันอยู่แล้ว, และมีการอบรมกันอยู่อย่างเต็มที่แล้ว. อาตมาไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ขึ้นเอามาพูด มันก็จะยิ่งไปกว่าที่เขาเรียกว่า“เอามะพร้าวห้าวมาขายสวน”

ความมั่นคงภายในจิตใจ เป็นรากฐานของความมั่นคง.

อาตมาจะพูดในเรื่องที่ตัวเองถนัด หรือเคยรู้สึก ก็คือเรื่อง **ความมั่นคงในภายใน** ที่เป็นพื้นฐานของความมั่นคงทั้งหมด คือความมั่นคงในภายในแห่งจิตใจของมนุษย์. ถ้าเรียกให้ตรงลงไปก็คือ **ความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์** ถ้าเรามีความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์ มันก็เป็นอันว่า **จะมีความมั่นคงทุกอย่างได้.**

เดี๋ยวนี้ความล้มเหลวทุกอย่าง ก็เกิดมาจากการที่ขาดความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์; เป็นกันแต่เพียงคนสักว่าเกิดมาก็เป็นคน ไม่มีคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ ก็เรียกว่าขาดความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์ เรื่องมันก็รวนเร.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์ จะเป็นรากฐานของความมั่นคงทุกอย่าง คือว่ามั่นคงอยู่ต่ำสุด. เหมือนอย่างเดี๋ยวนี้ อาตมาอยากจะขอบอกเล่า เรื่องการนั่งกันอย่างนี้ เพื่อให้เกิดความรู้สึกกันขึ้นมาได้เองว่านั่งบนเก้าอี้ ที่นั่งกันอยู่นั้น มันยังมีความมั่นคงน้อยกว่านั่งบนก้อนหิน. นั่งบนก้อนหินนี้ยังมีความมั่นคงมากกว่านั่งบนเก้าอี้. แล้วถ้านั่งกลางทราย ยิ่งมีความมั่นคงมากกว่านั่งบนก้อนหินเสียอีก. ไม่เชื่อก็ลองดู; ถึงไม่ต้องลองก็รู้สึกได้ว่า ถ้าเรานั่งลงบนทรายนี้ ยังมีความมั่นคงมากกว่านั่งบนก้อนหิน จึงถือว่าแผ่นดินเป็นรากฐานแห่งความมั่นคง.

แล้วก็เผชิญตรงกันกับเรื่องราวที่เรายึดถืออยู่เป็นอุดมคติว่า พระพุทธเจ้าประสูติกลางพื้นดิน, พระพุทธเจ้านั้นตรัสรู้ก็กลางพื้นดิน. ไปศึกษาพุทธประวัติดู ท่านนั่งตรัสรู้กลางดิน โคนต้นไม้ ริมตลิ่งแห่งหนึ่ง, และเมื่อถึงคราวปรินิพพานท่านก็ปรินิพพานกลางดิน, กิจกรรมโดยทั่วไปที่สั่งสอนภิกษุ ก็กระทำกันกลางดิน, กฎีของท่านก็พื้นดิน ไม่เชื่อไปดูก็ได้.

นี่เรียกได้ว่า มีชีวิตกลางดิน กลางพื้นดิน มันจะมั่นคงสักเท่าไร. จะเรียกว่าเป็นการบังเอิญเป็น ก็ตามใจก็ได้เหมือนกัน; แต่ผลที่ปรากฏอยู่ว่า ถ้าพูดอย่าง

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

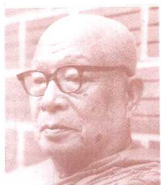
ธรรมดาสามัญ ท่านเกิดกลางวัน ตายกลางวัน ตรัสรู้กลางวัน อะไร ๆ ก็ล้วนแต่กลางวัน เพราะว่า แผ่นดินเป็นพื้นฐานอันมั่นคง.

หรือมองกันให้ลึกกว่านั้น ก็ว่ามันเป็นไปตามธรรมชาติ; เมื่อใกล้ขีดธรรมชาติเท่าไร มันก็ยิ่งมีความมั่นคงเท่านั้น.

พระพุทธเจ้าประสูติได้ต้นไม้, ตรัสรู้ก็ได้ต้นไม้, นิพพานก็ได้ต้นไม้, โดยทั่วไปก็อยู่กันได้ต้นไม้, สอนกันได้ต้นไม้. ต้นไม้เป็นของโปรดปรานของพระพุทธเจ้า; แล้วมนุษย์ก็ช่วยกันทำลายต้นไม้เสียหมด ก็คือทำลายของโปรดปรานของพระพุทธเจ้า มันเดินกันคนละทางอย่างนี้.

คนส่วนมากชอบไปอยู่บนวิมาน ทำบุญแล้วจะได้วิมาน จะได้อยู่บนวิมาน.

แต่ว่าพระพุทธเจ้านั้นประสูติกลางวัน ตรัสรู้กลางวัน นิพพานกลางวัน อยู่แต่กลางวัน; มันเดินสวนทางกันเสียหมดอย่างนี้ คล้าย ๆ กับว่ามันทำผิดหลักของธรรมชาติ; ดังนั้นจึงไม่ได้รับผลอย่างเดียวกัน. คนที่เดินตามกฎของธรรมชาติ กับ สวนทางกับธรรมชาติมันจะเหมือนกันไม่ได้. ผลที่เกิดขึ้นมันก็ต้องผิดกันอย่างตรงกันข้าม.

ความมั่นคงภายใน

.....

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมให้ความมั่นคงที่สุด แก่ความเป็นมนุษย์.

ที่อาตมาอยากจะพูดถึง ก็คือสิ่งที่เรียกว่า“ธรรม” ในภาษาไทย หรือเรียกว่า **ธมฺม** ในภาษาบาลี, เรียกว่า **ธรรม** เฉยๆ ในภาษาไทย ก็ขอให้เข้าใจว่า เป็นคำเดียวกับคำว่า **ธมฺม** ในภาษาบาลี สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำความมั่นคงที่สุด แก่ความเป็นมนุษย์ในชั้นพื้นฐาน.

พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระธรรม แล้วก็มีหลักของพระธรรมในการสร้างความรอดพ้น ความหลุดพ้น; เราก็มีธรรมนี้แหละเป็นเครื่องทำความมั่นคงแก่ความเป็นมนุษย์ของเรา.

โดยตัวหนังสือ หรือโดยพยัญชนะ คำว่า“ธรรม” นั้นมันมีรากศัพท์มาจากคำว่า **ธ** คือ **ทรง** หรือ **ดำรง** หรือ **มั่นคง** มันทรงตัวมันเองอยู่ได้ จึงได้เรียกว่า **ธรรม**. ฉะนั้น เรามีธรรมเป็นเครื่องยึดถือ มันก็สามารถที่จะทรงหรือดำรงตัวอยู่ได้ ตามความหมายของคำว่า **ธรรม**. นี่เราจึงควรจะทราบความหมายของคำว่า **ธรรม** จนเอามาใช้เป็นประโยชน์ได้, คำว่า“**ธรรม**” โดยรายละเอียด ขอได้โปรดช่วยจำไว้ด้วย มันจะเป็นประโยชน์อย่างมากในอนาคต.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

คำว่า **ธรรม** ในภาษาไทย หรือ **ธมม** ในภาษาบาลีนั้น ในความหมายที่ ๑ หมายถึง **รูปธรรม** นาม **ธรรมทั้งหมด** ไม่ยกเว้นอะไร, หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปธรรมนามธรรม แต่ก็ป็นธรรมชาติด้วยก็รวมอยู่ในคำว่าธรรมนี้ความหมายที่ ๑. หมายถึง**ธรรมชาติทุกสิ่ง**.

ธรรม ในความหมายที่ ๒ หมายถึงกฎ, ตัวกฎของธรรมชาติที่มีอยู่ในธรรมชาตินั้นๆ คือมันเป็น**สัจจะ**อย่างหนึ่งๆ **ซึ่งเป็นตัวกฎ** ควบคุมธรรมชาตินั้นๆ อยู่เราก็ต้องรู้**สัจจะ**เหล่านั้น หรือ **กฎของธรรมชาติ**เหล่านั้น; เราจึงใช้ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางวัตถุทางโลก และทางธรรม เพราะรู้เรื่องกฎของธรรมชาติจึงเอาธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์แม้เรื่องโลกๆ ก็ได้.

ธรรม ในความหมายที่ ๓. หมายถึง **หน้าที่** ที่**สิ่งที่มีชีวิตจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ**. นี่คือนาที่อันสำคัญตามกฎของธรรมชาติ; แม้ที่สุดแต่สิ่งที่เรียกว่า การรักษาความสงบภายใน นั้นมันก็เป็นธรรมในความหมายที่ ๓ นี้, คือเป็นการทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ เพื่ออยู่กันอย่างสงบ ถ้าไม่มีการทำหน้าที่มันก็ไม่มี ความสงบ.

คำว่า**“หน้าที่ๆ”**นี้เป็นคำสำคัญ เป็นความหมายของคำว่า**ธรรม**; จะเป็นสัตว์เดรัจฉานหรือจะเป็นมนุษย์

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ก็ต้องทำหน้าที่; แม้แต่ต้นไม้ มันมีชีวิตอย่างต้นไม้ มันก็ต้องทำหน้าที่ ไม่อย่างนั้นมันไม่รอดอยู่ได้ แล้วมันไม่เป็นไปตามที่ต้องการ มันก็ต้องทำให้เป็นไปตามที่ควร จะต้องการ.

ฉะนั้น **ธรรม** ในความหมายนี้ มีความสำคัญที่สุด เกี่ยวข้องกับมนุษย์อยู่อย่างจำเป็น คือมนุษย์ต้องทำหน้าที่.

ที่นี่ **ธรรม** ในความหมายที่ ๔ คือผลที่จะได้รับจากการทำหน้าที่ จะเป็นวัตถุ เงินทอง ข้าวของ ความสุข มรรค ผล นิพพาน อะไรก็ตาม เรียกว่าผลที่เกิดมาจากการทำหน้าที่ นี่ก็เรียกว่า ธรรม.

เราต้องอาศัยหลักแห่ง **ธรรม ๔** ความหมายนี้เป็นเครื่องประกอบกัน ในการทำหน้าที่ ที่เป็นหน้าที่ของมนุษย์: จะต้องรู้เรื่องของธรรมชาติ รู้เรื่องกฎของธรรมชาติ รู้หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ รู้ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ, แล้วประพฤติกกระทำให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์เหล่านี้; เราก็จะได้รับผลตามที่ปรารถนา.

อย่าว่าแต่จะรักษาความสงบภายในเลย ให้รักษาความสงบทั้งโลก ทั้งจักรวาล ทั้งสากลจักรวาลก็ทำได้ ถ้ามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติ ใน ๔ ประการนี้.

.....ความมั่นคงภายใน.....

พุทธทาสภิกขุ

บทนิยามของ “ธรรม”.

ทีนี้ เมื่อเอาทั้ง ๔ ประการนี้ มาสรุปเข้าด้วยกัน เป็นความหมายสั้นๆ ของคำว่า “ธรรม” มันก็ได้ความหมายใหม่ขึ้นมาว่า “ธรรม” คือการประพฤติกระทำ ที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ ทุกชั้นทุกตอนแห่ง วัฏฏนาการของเขา.

เมื่อถามว่า ธรรมคืออะไร? บทนิยามที่ถูกต้องที่สุด ก็คือตอบว่า ธรรมคือการประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ ทุกชั้นทุกตอนแห่ง วัฏฏนาการของเขา.

มนุษย์มีวัฏฏนาการตั้งแต่แรกคลอดออกมา : เป็นเด็กเป็นหนุ่มสาว เป็นผู้ใหญ่ เป็นคนแก่ มันก็มี วัฏฏนาการ; ก็ต้องมีการประพฤติกระทำให้ถูกต้องทุกชั้นทุกตอนแห่งวัฏฏนาการ. ในทางร่างกายก็ดี ในทางจิตใจก็ดี ส่วนตัวเองก็ดี ส่วนสังคมก็ดี มันต้องให้ถูกต้องทั้งนั้น จึงจะเรียกว่ามีธรรม. แม้ที่สุดแต่จะกินข้าว อาบน้ำ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ถ้าทำได้ดี ถูกต้องงดงามแล้ว ก็เรียกว่า ประพฤติธรรมทั้งนั้น. นี่ขอให้ยอมรับลงไปถึงขนาดนี้ แม้เรื่องถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ถ้าทำถูกต้องงดงาม ตามกฎเกณฑ์ ของความจริง ของ

.....ความมั่นคงภายใน.....

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมชาติแล้วก็เรียกว่า**ธรรม**เหมือนกัน, ประพฤติธรรมด้วยเหมือนกัน. แล้วมันก็**สูงขึ้น**ไปจนถึง**มีชีวิตอยู่รอด**กระทั่ง**บรรลุมรรค ผล นิพพาน**.

เดี๋ยวนี้ เราจะอยู่กันในโลกนี้ อย่างโลกๆ มันก็มีรูปเรื่องไปตามแบบของโลกๆ. เราทำผิดทำถูกอะไร มันก็อยู่ที่ธรรม, เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของธรรม. ทำไปผิดกฎเกณฑ์ของธรรม ก็มีผลอย่างหนึ่ง, ทำไปถูกต้องมันก็มีผลอย่างหนึ่ง. นี่หมายถึงมนุษย์ในส่วนรวม.

เราอย่าไปแยกเป็นมนุษย์ชาตินั้นชาตินี้ ต้องนึกถึงมนุษย์ส่วนรวมก่อน เพราะมันเป็นทั้งหมดของโลกนี้. ถ้ามนุษย์ส่วนรวมมี**ธรรม** ปัญหาไม่เกิดอย่างที่กำลังเกิดอยู่เดี๋ยวนี้ ซึ่งต้องเป็นต้องตายกันมากๆ นี่เพราะการทำผิดต่อกฎของธรรม โดยมนุษย์ที่อยู่กันในโลก.

ถ้ามนุษย์ทั้งโลก รู้จักความจริงข้อนี้ **มีสัมมาทิฐิ-มีความเห็นถูกต้อง** ทำความเข้าใจกันได้ มนุษย์ก็เป็นมนุษย์ที่เต็มตามความหมายของคำว่า มนุษย์ คือมีจิตใจสูงพอที่จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร, แล้วมนุษย์ก็จะไม่กระทำแก่กันและกันอย่างที่กระทำกันอยู่ในบัดนี้ ซึ่งต้องพูดว่า เป็น**วิกฤตการณ์**อันตรายทั่วโลก. **ทั่วทั้งโลกมีวิกฤตการณ์ คือภาวะที่ไม่พึงปรารถนา** อยู่

ความมั่นคงภายใน

.....

พุทธทาสภิกขุ

ทั่วๆ ไปในโลกนี้ เพราะมนุษย์ในโลกมันทำผิดต่อกฎ
เกณฑ์ของพระธรรม หรือจะเรียกว่า พระเจ้า ก็ได้.

พระธรรม จะเรียกว่า พระเจ้า ก็ได้.

พระเจ้า นั่นคือ สิ่ง สิ่งหนึ่ง จะเป็นอะไรก็ตามใจ
แต่ว่าเป็นสิ่ง สิ่งหนึ่ง ซึ่งสร้างสิ่งทั้งปวง ควบคุมสิ่ง
ทั้งปวง ทำลายล้างสิ่งทั้งปวง เป็นยุคๆ เป็นสมัยไป
สิ่งที่เรียกว่าพระธรรม ก็คืออย่างนั้น.

พระธรรมในความหมายที่ ๒ คือกฎของ
ธรรมชาติ ก็สร้างสิ่งทั้งปวง ควบคุมสิ่งทั้งปวง
ทำลายล้างสิ่งทั้งปวง; สร้างสิ่งทั้งปวง วนเวียนกันอยู่
อย่างนี้. นี่ กฎของธรรมชาติ นั่นแหละคือ พระเจ้า
ในหมู่คนที่ไม่มีพระเจ้าอย่างเป็นตัวคน; อย่างพุทธ
บริษัทนี้ ก็มีพระเจ้าคือมีกฎของพระธรรมเป็นพระเจ้า.

เดี๋ยวนี้ไม่มีใครถือพระเจ้า, ไม่ถือทั้งพระธรรม ไม่
ถือทั้งพระเจ้า, ถือประโยชน์เป็นใหญ่ มันก็ผิดกฎของ
ธรรมชาติ ตามที่มีอยู่ว่า ความสงบนั้นต้องเป็นอย่างไร.
ความสงบนั้นต้องเป็นไปโดยกระทำให้ถูกต้อง

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ตามกฎหมายเกณฑ์ของธรรมชาติ ในส่วนที่จะสร้างความสงบ; ฉะนั้น เราจึงต้องศึกษาเรื่องนี้กันให้มาก.

เดี๋ยวนี้คนในโลกไปศึกษาแต่เรื่องวัตถุ เรื่องปาก เรื่องท้อง เรื่องประโยชน์ที่เป็นวัตถุ; ไม่สนใจในเรื่องจิต เรื่องวิญญาณ หรือเรื่องพระธรรม. นั่นก็เป็นเหตุให้เกิดความเห็นแก่ตัวจนมืดหน้า ไม่ต้องมองเห็นแก่ผู้อื่น. มันผิดหลักของพระศาสนาทุกๆ ศาสนาในโลก.

ทุกศาสนา

สอนให้เห็นแก่เพื่อนมนุษย์.

ศาสนาที่เป็นศาสนาโดยแท้จริงแล้ว สอนให้ทำลายความเห็นแก่ตัว, ให้เห็นแก่ผู้อื่น ให้มองผู้อื่น, มีหลักเหมือนกันหมด ในข้อที่ว่าทุกคน ทุกชีวิต เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น. ศาสนาพุทธก็สอนอย่างนี้, ศาสนาคริสต์ศาสนาก็สอนอย่างนี้, ศาสนาอิสลามก็สอนในรูปนี้; ไม่ใช่สอนให้เห็นแก่ตัวคนเป็น คนๆ คือตัวตน. แต่สอนให้เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ จนถึงกับมีบทบังคับ ไม่ทำไม่ได้ ก็มีในบางบทของคัมภีร์อิสลาม. นี่ก็แปลว่า ศาสนาต้องการให้ยอมรับข้อที่ชีวิตทุกชีวิต สัตว์เดรัจฉาน ก็ได้

ความมั่นคงภายใน

.....

พุทธทาสภิกขุ

มนุษย์ก็ได้ เป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน
ทั้งหมดทั้งสิ้น.

เราจะเห็นได้ทันทีว่า ถ้ามนุษย์ทุกคนในโลกถือ
ศาสนาเท่านั้น ปัญหาก็ไม่เกิด ที่จะต้องมาฆ่าฟันกัน
ไม่มีที่สิ้นสุดและไม่มีหวังจะสิ้นสุดจนมีปัญหายุ่งไปหมด
แล้วก็ไม่ค่อยได้รับผลเป็นความสงบเลย.

ความสงบสุขจักมีได้ เมื่อมนุษย์มีธรรม.

อาตมาคิดและเชื่อว่า เมื่อธรรมะหรือศาสนากลับ
มาสู่มนุษย์อีกเท่านั้นแหละ มันจึงจะมีความสงบสุข
หรือสันติภาพได้. เดียวนี้ก็ต้องต่อสู้กันไปตามแกนๆ
อย่างเสียไม่ได้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้; จะไม่มีสันติสุขหรือ
สันติภาพ จนกว่าพระธรรมหรือพระศาสนาจะกลับมา.

นี่เพื่อจะให้มองเห็นอย่างกว้างๆ ทั่วไปทั้งสากล
จักรวาลกันเสียทีหนึ่งก่อนว่า ความปรกติสุขคือ สันติ
ภาพ นั้น จะมีต่อเมื่อมีพระธรรม, เพื่อให้ได้หลักขึ้น
มาสักอย่างหนึ่งว่า สันติสุขหรือสันติภาพนั้น ต้องมี
พระธรรมเป็นรากฐาน เป็นพื้นฐาน. แม้แต่จะเป็น
มนุษย์สักคนหนึ่งเท่านั้น มันก็ต้องมีธรรมะหรือพระ

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมเป็นรากฐาน เป็นพื้นฐาน. ถ้าจะมีความเป็นมนุษย์กันทั้งโลกทั้งจักรวาล ก็ยังต้องการธรรมะอันมหาศาลอันใหญ่หลวงนั้นเป็นพื้นฐาน.

เมื่ออยู่นอกวิสัยที่เราจะทำได้ เราก็ทำเท่าที่อยู่ในวิสัยที่เราจะทำได้; เช่น เราเป็นคนไทย ก็ทำกันสำหรับประเทศไทยหรือว่าส่วนไหนของประเทศไทย ก็ทำกันในส่วนนั้นของประเทศไทย. ต่างคนต่างรับภาระ จนกระทั่งว่า แม้ในคนคนหนึ่งก็ทำตามหน้าที่ของตน เฉพาะคนๆ ให้มีความถูกต้องในความเป็นมนุษย์ แล้วก็จะมีความมั่นคง สำหรับจะทำอะไรให้ถูกต้องต่อไปเป็นส่วนรวม.

ขอให้อธิบายว่า โลกนี้ประกอบขึ้นด้วยคนแต่ละคน; เมื่อแต่ละคนมันถูกต้อง ทั้งโลกมันก็ถูกต้อง. เดียวนี้เราจะให้มีใครทำอะไรตามชอบใจ, ประชาธิปไตยที่เพ้อกันอย่างนี้ มันก็ลำบาก อย่างที่เห็นๆ กันอยู่. ประเทศแม่แบบประชาธิปไตยมันก็หาความสงบสุขไม่ได้. ไปดูเถอะ ดูตามตำราเรียน ว่าประเทศไหนเป็นแม่แบบประชาธิปไตยหรือว่ามันเป็นลูกแบบประชาธิปไตย; เอ้า, ประเทศไหนมันสงบสุขอยู่ได้ด้วยประชาธิปไตยเพ้อ. ประชาธิปไตยที่เพื่อนั้น ไม่มีธรรมะ, มันไม่ประกอบไปด้วยธรรม.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ที่จริงคำว่า“ประชาธิปไตย” มีความหมายเป็น
ธรรมอยู่ในตัว; แต่ถ้าไม่ประกอบไปด้วยธรรมมันก็ผิด.
 นี่ที่ว่า เพื่อน เกิด แก่ เจ็บ กาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น
 เสมอหน้ากันหมด นี่คือหัวใจของประชาธิปไตย. **ทำไม**
ไม่ถือหลักอย่างนี้? ทำไมจึงมีเรามีเขา? ทำไมจึงมี
 เจ้าน้ำที่ขูดรีด? ทำไมจึงมีเจ้าน้ำที่หยาบคาย อ้ว-ลือ
 กับประชาราษฎร? ช่วยเขียนคำร้องสักบทหนึ่งก็ไม่ได้
 ต้องเอา ๕ บาท ๑๐ บาท อย่างนี้ มันไม่มีความเป็น
 ประชาธิปไตยในรูปแบบที่ว่าสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข
 เกิด แก่ เจ็บ กาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น.

ฉะนั้น ถ้าเราไม่เข้าถึงหัวใจของธรรมะอันนี้
 อาตมาเห็นว่า **ไม่มีรากฐานอันมั่นคง**แห่งความเป็น
 มนุษย์ของแต่ละคน, คือมันเป็นมนุษย์ที่อ่อนแอ, เป็น
 มนุษย์ที่โคลงเคลง ระวังจะสลายไปตามอำนาจบีบคั้น
 ของกิเลส. เมื่อมีกิเลสเป็นพื้นฐาน เป็นรากฐาน มันก็ไม่
 มีความมั่นคงในความเป็นมนุษย์. ต่อเมื่อมีธรรมะเป็น
 รากฐาน เป็นพื้นฐาน มันก็就会有ความมั่นคงในความเป็น
 มนุษย์, แล้วเราจะเป็นมนุษย์กันจริงๆ, ธรรมะ
 เข้าไปอยู่; ธรรมะเป็นของหนักแน่นยิ่งกว่าก้อนหิน
 ที่เรานั่งทับอยู่เดี๋ยวนี้ เข้าไปอยู่ในคน ทำให้คนเป็น
 คนหนักแน่นตามหลักของธรรมะ มีธรรมะ. คนชนิดนี้

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

เท่านั้นที่จะถือหลักว่า ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย
ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น; ยินดีที่จะช่วยเหลือกัน, ช่วย
เหลือผู้อื่นจนลืมช่วยเหลือตัวเอง. ฉะนั้นปัญหามันก็ไม่มี;
ปัญหาระหว่างข้าราชการกับประชาชนก็ไม่มี, ปัญหา
ระหว่างประชาชนต่อประชาชนก็ไม่มี, ปัญหา
ในประเทศก็ไม่มี, ปัญหาระหว่างประเทศก็ไม่มี, ถ้าว่า
คนมีธรรมะ เป็นโลกของมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยธรรม.

ฉะนั้นขอให้สนใจที่จะใช้สิ่งที่เรียกว่า ธรรมะ นี้
แหละเป็นเครื่องแก้ปัญหาก็เกี่ยวข้องกับ**ความมั่นคง**,
สร้างความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง และ
สมบูรณ์ก่อน แล้วปัญหาก็จะหมดสิ้น.

อาตมาไม่ได้ตั้งใจจะกระทบกระเทียบ กระแนะ
กระแหน หรือว่าจะด่าทออะไร เพียงแต่พูดไปตรงๆ ว่า
เราต้องมีธรรมะสร้างความเป็นมนุษย์, ให้มีความเป็น
มนุษย์ที่ถูกต้อง แล้วปัญหาจะหมดไป.

ทำให้มนุษย์รู้ว่า
ทุกชีวิตเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย
แล้วจะมีความมั่นคงภายใน.

อาตมาจึงอยากจะกล่าวเลยไปเสียว่า ท่านทั้ง

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

หลายที่มีหน้าที่ทำความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติที่เป็นภายในนี้ จงช่วยกันอบรมสั่งสอนเพื่อนมนุษย์ของเราทุกคน; อย่าเรียกเขาว่าราษฎรเลย เรียกเขาว่า เพื่อนมนุษย์ เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกันดีกว่า; ให้เขามีความมั่นคงในภายใน โดยถือหลักที่ว่า ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน. ฉะนั้น เราจึงต้องรักกัน, เราเบียดเบียนกันไม่ได้, เราฆ่าฟันกันไม่ได้, เราจะสงวนชีวิตของผู้อื่น เท่ากับที่สงวนชีวิตของเรา แล้วเมื่อเรารักกันแล้ว เราก็พูดกันรู้เรื่อง เราจึงเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมได้.

เมื่อคนส่วนใหญ่เขาไม่ต้องการจะเป็นคอมมิวนิสต์ คนส่วนน้อยที่อยากเป็นคอมมิวนิสต์มันก็อดอดมได้ เพราะว่ามันเป็นส่วนน้อย เห็นแก่คนส่วนใหญ่ มันก็เลยไม่ต้องเป็นคอมมิวนิสต์ อย่างนี้เป็นต้น.

นี่รากฐานของการที่ว่า มีชีวิตอยู่อย่างเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น นี่แหละจะเป็นเครื่องช่วยสร้างความมั่นคงภายในสำหรับมนุษย์; แล้วก็เลยไปถึงสัตว์เดรัจฉานๆ ได้รับความเมตตาปรานี มันก็就会有ความมั่นคง มีมากกว่าเดี๋ยวนี้.

เดี๋ยวนี้มีคน อะไรรู้แล้วแต่จะเรียกนะ มันเอาระเบิดไประเบิดปลาบ้าง ไฟฟ้าช็อตปลาบ้าง ตายไป

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ทั้งอ่าวๆ. นี่มันไม่ได้เห็นความที่สัตว์เดรัจฉานเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา; ผลก็เกิดขึ้น ก็คือไม่มีเพื่อนสัตว์เดรัจฉาน.

ต้นไม้มันก็มีชีวิต ใครไม่รู้ว่าต้นไม้มีชีวิตก็ไปศึกษาเสียใหม่เถอะ โดยวิทยาศาสตร์หรืออะไรก็ตาม. เดียวนี้วิทยาศาสตร์ก้าวหน้า จนถึงกับมีพวกวัดความรู้สึกด้วยกระแสไฟฟ้า รู้ว่าต้นไม้**นี้**มีความรู้สึกนึกคิดด้วย; ไม่ใช่แต่มีชีวิตเฉยๆ **ต้นไม้**นี้มีความรัก มีความกลัว มีความเศร้า มีความทุกข์ อะไรเหมือนกันกับสัตว์. แต่ว่ามันเป็นระดับต่ำและน้อย ต้องวัดด้วยเครื่องวัด, เขาพิสูจน์กันจนเป็นที่ยอมรับกันแล้ว เป็นวิทยาศาสตร์แขนงนี้ว่าต้นไม้ก็มีความรู้สึก ไม่ใช่มีแต่เพียงชีวิตเฉยๆ.

เราก็ไม่สงสารต้นไม้ ช่วยกันทำลาย จนต้นไม้จะหมดไปจากแผ่นดิน; นี่มันไม่มีหลักธรรมะในข้อที่ว่า เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น. อย่างว่าแต่จะเห็นแก่พระพุทธเจ้า ว่าพระพุทธเจ้าท่านโปรดต้นไม้ เพราะว่าประสูติใต้ต้นไม้, ตรัสรู้ใต้ต้นไม้, นิพพานใต้ต้นไม้. มันก็ไม่เห็น นี่เป็นสัตว์อกตัญญู **ต้นไม้**มันมีอยู่ในโลกสำหรับมนุษย์จะมีชีวิตรอดอยู่. ถ้าเอาต้นไม้ออกไปได้ในนาที่นี้ นาที่ถัดมามนุษย์ทุกคนในโลกก็ต้องตายหมดสิ้น เพราะไม่มีเครื่อง

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ปรับปรุงอากาศ ไม่มีความขึ้นที่ถูกต้อง แล้วก็ไม่มีอะไรที่จะเป็นอยู่กันได้. นี่ขอให้ขอบคุณว่า **ต้นไม้** ในโลกนี้ มันก็มีความจำเป็นแก่การที่มนุษย์ จะมีอยู่ในโลก เราก็ทำลายมันเสีย นี่เป็นสัตว์อกตัญญู.

อาตมาเชื่อว่า ท่านทั้งหลายนี้ก็คงจะเคยอ่านหนังสือ **นิทานสุภาสิต** สมัยเด็กๆ นั้น. เรื่อง เนื้อสมันตัวหนึ่ง มันวิ่งหนีนายพราน เข้าไปซ่อนตัวอยู่ในพุ่มไม้ใบดกพุ่มหนึ่ง; นายพรานไม่เห็น เขาก็เลยผ่านไป. เจ้าสัตว์สมันตัวนี้มันเห็นว่าปลอดภัยแล้ว มันก็กินใบไม้พุ่มนั้นจนหมด; นายพรานกลับมาก็เห็นเนื้อสมันตัวนี้แล้วก็ยิงตาย **สมน้ำหน้าสัตว์อกตัญญู** ไม่เห็นคุณของต้นไม้.

นี่มนุษย์กำลังเป็นสัตว์อกตัญญูถึงขนาดนี้; มันกำลังทำลายต้นไม้ในโลกนี้ ซึ่งเป็นเครื่องพยุงชีวิตของมนุษย์ทุกคนให้อยู่ได้. นี่เราทำอะไรผิดมากไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้ เราจึงได้รับความยุ่งยากลำบากทั่วกันไปทั่วโลก

คนโบราณเขาสอนให้เคารพนับถือ กระทั่งเป็นเทพเจ้า เป็นอะไร เป็นรุกขเทวดา เป็นอะไรก็ตาม **เพื่ออย่าให้ชะล่าใจไปทำอันตรายกับต้นไม้เข้า**; แล้วมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องอยู่กันอย่างเพื่อนเกิด แก่

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

เจ็บ ตาย แล้วมันก็จะเกิด**ความมั่นคงภายใน**, ภายในอะไร ภายในใจ ลึกเข้าไปอีกจากในใจ เป็นอะไร ภายในดวงวิญญาณ ซึ่งมันอยู่ในใจ, ขอให้**ความมั่นคง** ถึงขนาดที่เป็นดวงวิญญาณ แล้วเราก็จะ**มีความมั่นคง** สำหรับ**ความเป็นมนุษย์**.

นี่คือ **ธรรมะ** ที่จะ**สร้างความมั่นคงภายใน**สุด; แล้วมันก็จะควบคุม**ความมั่นคงภายใน**นอก. มนุษย์ทุกคน ก็จะพูดจากรู้เรื่อง. แล้วก็ไม่ต้องไปเสียเวลาทำสิ่งที่ไม่ต้องทำ.

เพื่อนมนุษย์ไม่มีความมั่นคง

เพราะบูชาอบายมุข.

เดี๋ยวนี้เพื่อนมนุษย์ของเรา โดยเฉพาะเพื่อนมนุษย์ทั่วๆ ไปที่เราชอบเรียกเขาว่าราษฎรนั้นแหละ ยังไม่มี**ความมั่นคงภายใน**, ไม่มี**ความมั่นคง**แห่ง**ความเป็นมนุษย์** ใน**ความเป็นมนุษย์**ของเขา. **ประชาชนของเรา**ยังขาด**ความมั่นคง**ใน**ดวงจิตดวงวิญญาณ** ของเขาเองอย่างนี้; เราต้องช่วยกันสั่งสอน อบรมเขา ให้มีความมั่นคง.

ที่เห็นอยู่ง่ายๆ **ประชาชน**เพื่อนของเรา ไม่มี**ความมั่นคง** ในส่วน**ความถูกต้อง** คือว่าเขาบูชา

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

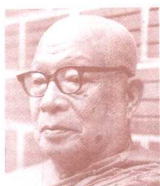
อบายมุข. ประชาชนของเรายังไม่มี ความมั่นคงแห่งจิตใจ พลัดตกไปสู่อำนาจของพญามาร.

เขาไปบูชาอบายมุข คือ ตีมน้ำเมา เทียบกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำการงาน; ๖ ประการนี้ พระพุทธเจ้า ท่านตรัสไว้ว่า เป็นอบายมุข คือเป็นปากทางแห่งอบาย.

คำว่า อบาย แปลว่า ความเสื่อม ความทรุด; มัน เป็นปากทางแห่งความเสื่อม ความทรุด แล้วมันจะมีความมั่นคงได้อย่างไร? มันก็มีแต่เสื่อม ๆ ทรุด ๆ ทรุด ๆ, มันก็ไม่มี ความมั่นคง. ๖ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็น อบายมุข เป็นปากทางแห่งความเสื่อมทรุด; เพื่อนราษฎรของเราก็ยังบูชาอบายมุข.

ตีมน้ำเมา คือของเมาทุกอย่าง ไม่ใช่เฉพาะเหล้า, มันต้องทุกอย่าง กระทั่งบุญที่ก็ต้องถือว่าเป็นของเมา. เขาบูชาของเมา พอได้กินของเมาเข้าแล้วก็ครีมีใจ, มีความสุขตามแบบของมิจฉาทิฎฐิ. มันก็เลยมีความเสื่อมทรุด.

เทียบกลางคืน คือบังคับตัวเองไว้ไม่ได้ในความรู้สึก, เพื่อความเพลิดเพลิน มันก็เทียบกลางคืนอย่าง ที่ตลาดมีเพลงนี้ไปกันจนบ้านเจียบ; กุญแจอยู่บ้าน, กุญแจเฝ้าบ้าน. พอบอกว่ามาฟังเทศน์ที่วัด ไม่มีใคร

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

อยู่บ้าน, เขาต้องอยู่บ้าน. เขามาฟังเทศน์ที่วัดไม่ได้ แต่
ถ้าไปฟังเพลง ไปที่ตลาดแล้ว ภูญแจอยู่บ้าน แล้วก็
ไม่มีคนอยู่บ้าน. เทียบกลางคืนของเขามีอิทธิพลมากถึง
อย่างนี้; ฉะนั้นเขาก็ไม่มีความมั่นคง ในทางเศรษฐกิจ
ก็ดี ทางจิตใจก็ดี ทางอะไรก็ดี; แม้แต่สุขภาพอนามัย
ก็ไม่มี ความมั่นคง จนกว่าเขาจะหยุดเที่ยวทรมานกาย
ในเวลาค่าคืนอย่างนี้เสีย.

ดูการเล่น ซึ่งทำจิตใจให้ตกต่ำ เป็นทาสของ
กิเลส; ดูหนัง ดูละคร ดูอะไรต่างๆ ซึ่งสมัยนี้เป็นเรื่อง
ทำจิตใจให้ตกต่ำทั้งนั้นเพราะเป็นการกระทำเพื่อการค้า,
เพื่อจะล้วงเงินในกระเป๋าของคนยากจนเอามาเป็นความ
ร่ำรวยของเขา, ผู้ที่ทำหนังทำละคร ทำอะไรก็ตาม.

นี่เราดูการเล่น มันก็เสียความมั่นคงในทาง
เศรษฐกิจ ในทางจิตใจ ในทางสุขภาพอนามัย. ที่
เสียมากที่สุดก็คือ เสียสมาธิ ฐิติ สูญเสียความรู้
ความเข้าใจอันถูกต้อง, สูญเสียศรัทธาในพระศาสนา,
ไม่มีความมั่นคงเลย.

ที่นี้ก็ เล่นการพนัน นี่มันเกือบจะไม่ต้องอธิบาย
เพราะมีการพนันใหญ่ ตั้งแต่ล้อตเตอรือะไรลงมาเรื่อยๆ
จนถึงการพนันเล็กๆ น้อยๆ ตู้ม้าตู้แมวอะไรที่ตำรวจ
กำลังจะห้ามนี้ มันล้วนแต่จะทำจิต ทำวิญญาณให้

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

สูญเสียความมั่นคง มีแต่เอนเอียงโง่งงจน คลอนแคลนไปตามอำนาจของกิเลส คนของเราไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ เพราะเล่นการพนัน.

คบคนชั่วเป็นมิตร นี่ก็คือสุขหวั่นกันอยู่แต่ในพวกที่ไม่มี ความมั่นคงทางจิตใจ ก็ได้มีจำนวนมากขึ้น **อรรถพาล**เพิ่มจำนวนมากขึ้น. น่าหวั่นที่ว่าอรรถพาลเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งที่ที่บ้านเมืองของเราพัฒนา มากขึ้น. บ้านเมือง หรือว่าโลกทั้งโลกนี้พัฒนามากขึ้น : ถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา อะไรต่างๆ ก็พัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนที่เป็น การพัฒนาที่สำคัญ แล้ว มันก็น่าประหลาดที่ว่ายิ่งพัฒนายิ่งมีอรรถพาลมากขึ้น.

อรรถพาลที่เคยมีอยู่นี้เพิ่มมากขึ้นเมื่อบ้านเมืองมีการพัฒนา. อรรถพาลที่ทำร้ายผู้อื่นก็ยังมีมากขึ้น, อรรถพาลที่ทำร้ายตัวเองก็มากขึ้น คือคนเป็นโรคประสาทและโรคจิตมากขึ้น. ต้องเป็นคนโง่ เป็นคนอรรถพาลในส่วนตัว เท่านั้นแหละจึงจะเป็นโรคประสาท หรือโรคจิตมากขึ้น.

นี่ก็เรียกว่า**อรรถพาลมากขึ้น**, อรรถพาลส่วนตัว. มันน่าเศร้าที่ว่า ยิ่งมีความเจริญ ทำไมมันยังมีอรรถพาลมากขึ้น? **เพราะว่ามันขาดความมั่นคงของพระธรรม** ที่จะทำให้เขาดำรงอยู่ในภาวะที่ถูกต้องของพระธรรมคือความมั่นคง.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ที่นี้ข้อสุดท้าย ข้อที่ ๖ ว่า **เกียจคร้าน** ทำการงาน. ทุกคนเกียจคร้านทำการงานเป็นนิสัย. อาตมาพูดตรงๆ อย่างนี้ว่า “**ทุกคนเกียจคร้านทำการงานเป็นนิสัย**”. อย่างคนที่ได้รับเงินเดือนนี้ ถ้าไม่เอาเงินเดือนมาให้ก็ ไม่ทำงานดอก นี่มันเกียจคร้านทำการงานอยู่โดยนิสัย; แล้วทั้งที่ ได้รับเงินเดือนมันก็ยังทำงานคดโกงเวลา ทั้งที่ ได้รับเงินเดือน; เพราะมันขี้เกียจทำงานมันมีความขี้เกียจ ทำงานเป็นพื้นฐาน. ถึงแม้ว่าทุกๆ ไปนี้ที่มันต้องทำงาน **เพราะมันไม่มีอะไรจะกิน**; ความหิวบังคับให้ทำงาน; ไม่ใช่ว่ามีนิสัยอันบริสุทธิ์ที่จะทำงาน.

นี่คนไม่มีธรรมะ **ไม่มีธรรมะในความหมายที่ ๓** ว่า **หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ** ที่มนุษย์จะต้องทำนั้น มันไม่มี. คนเหล่านั้นไม่อยากทำงาน แต่ไม่มีอะไรจะกิน ก็จำต้องฝืนใจไปทำงาน โดยเนื้อแท้ไม่ใช่ขยันทำงาน. นี่เรื่องคนทั่วไปที่ไม่มีเงินเดือน; คนที่มีเงินเดือนก็ทำงานเท่าที่จำเป็น. อยากจะหลบเลี่ยงเวลาของงานอยู่เสมอ เพราะว่าขี้เกียจทำงาน.

การทำหน้าที่

ต้องเห็นแก่ความถูกต้อง.

ที่นี้มาดูถึง ธรรมะในความหมายที่ ๓ ว่า **หน้าที่**

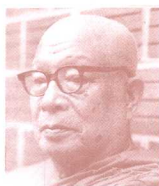
ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ของสิ่งที่มีชีวิตตามกฎหมายเกณฑ์ของธรรมชาติ นี่คือ **ธรรมะ**. ถ้าใครทำหน้าที่นี้ โดยสำนึกในหน้าที่อันนี้ ก็เรียกว่า **ประพฤติธรรมะ**; ไม่ใช่ทำเพื่อเอาเงินเดือน, ไม่ใช่ทำเพื่อสักว่า เห็นแก่ชีวิตจะรอด, แต่ว่าเห็นแก่ความถูกต้อง.

คนสมัยนี้ เมื่อพูดถึงความถูกต้อง เขาหัวเราะ เขาฮาป้า. อาตมาก็ถูกฮาป้า ถูกเขาหัวเราะ ว่าทำอะไรเห็นแก่ธรรมะ, ทำอะไรเห็นแก่ความถูกต้อง เขาว่าพ้นสมัยแล้ว ก็ตามใจชิว. ตามหลักเกณฑ์อันแท้จริงของ **พระศาสนา** เราต้องทำอะไรนี้ **ทำเพื่อความถูกต้อง, ไม่ใช่ทำเพื่อปากเพื่อท้อง; หรือทำอะไรทำนองนั้นเพื่อความถูกต้อง** แก่ความเป็นมนุษย์ของเรา เราจึงต้องทำหน้าที่ของมนุษย์.

อย่างพระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์ก็ดี ทำงานมาก ไม่ได้ทำงานเพื่อเอาค่าจ้าง, หรือไม่ได้ทำงานเพราะว่าไม่มีอะไรจะฉ้อ; แต่ว่าทำเพราะเป็นหน้าที่ของมนุษย์. เป็นมนุษย์ชั้นไหน ต้องทำหน้าที่ของมนุษย์ในชั้นนั้น: เป็นมนุษย์ในชั้นพระพุทธเจ้าก็ต้องทำงานในหน้าที่ของมนุษย์ชั้นพระพุทธเจ้า, และมนุษย์ทุกๆ ชั้นก็ต้องทำงานให้ถูกต้องตามชั้นของตน; แล้วก็ได้ชื่อว่า ประพฤติธรรม, แล้วก็พอใจในการกระทำของตน .ชอบใจตัวเอง

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

เคารพตัวเอง นับถือตัวเอง ยกมือไหว้ตัวเองได้. เวลานั้นเป็นเวลาที่มีความสุขที่สุด คือเวลาที่ยกมือไหว้ตัวเองได้ ว่าได้ทำสิ่งที่ควรทำสำเร็จแล้ว. เราไม่ได้ทำเพื่อเงินเดือน, เราไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์ให้ใครรักใครชอบ หรือว่าจะอะไรเป็นการแลกเปลี่ยน แต่ว่าทำในฐานะที่เป็นการประพฤติธรรม.

ขอได้โปรดจดจำประโยคสั้นๆ ไว้สักประโยคหนึ่งว่า การงานคือการประพฤติธรรม. ขอให้ทำงานในฐานะเป็นการประพฤติธรรม. ไม่ใช่ทำงานเอาเงินเดือนหรืออะไร. ขอให้ทำการงานในฐานะที่การงานนั้นเป็นการประพฤติธรรม ในความหมายของคำว่า ธรรม คำที่ ๓ ว่า **หน้าที่ตามกฎธรรมชาติที่สิ่งที่มีชีวิตจะต้องทำ**; เราทำแล้วเราก็ได้ประพฤติธรรม ได้มีความเป็นมนุษย์ เราก็ยกมือไหว้ตัวเองได้.

ฉะนั้น ความสุขอันแท้จริงอยู่ที่ยกมือไหว้ตัวเองได้; ไม่ใช่ว่าได้เงินมากมาย แล้วไปสนุกสนานสำเร็จ สำราญ เอร็ดอ่อยทางเนื้อหนัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วก็เรียกกันว่า ความสุข. นั้นมันเป็นความสุข ที่ ก สะกด เป็นความสุขของคนโง่ เพราะว่า เป็นความสุข ก สะกด; แปลว่า เเผาให้สุก จี้ให้สุก ปิ้งให้สุก หัวใจร้อนเหมือนกับไฟเผา ด้วยอำนาจของกามารมณ์.

ความมั่นคงภายใน

.....

พุทธทาสภิกขุ

แต่ถ้าเรามารู้สึกเป็นสุข เพราะได้ทำหน้าที่ที่เป็นธรรม ยินดีในตัวเอง ไหว้ตัวเองได้ นี่มันเป็นสุขแท้จริง ข สะกต, เป็นสุขอย่างพระนิพพาน มันเย็นแสนที่จะเย็น มันคนละอย่าง อย่างนี้.

โลกจะมั่นคง เพราะบุคคลประพฤติธรรม.

ถ้าจะมีความมั่นคงในจิตใจแล้ว ต้องถือความสุขอย่างนี้; อย่าไปถือความสุขจากกิเลสเลย มันจะรวนเรระส่ำระสาย วุ่นวายไปหมด หากความมั่นคงแห่งดวงวิญญาณไม่ได้. แต่ถ้าเราจะเอาความสุขที่แท้จริง เกิดมาจากการประพฤติธรรมเป็นหลัก แล้วก็มีความมั่นคงแห่งดวงจิตดวงวิญญาณ รักษาความเป็นมนุษย์เอาไว้ได้ทุกอย่างทุกประการ เรียกว่ามีความมั่นคงพื้นฐานอย่างแท้จริง เมื่อทั้งกายและจิตมีความมั่นคงแล้ว ทุกอย่างที่ทำก็จะมีความมั่นคง : บ้านเมืองก็จะมีความมั่นคง, ประเทศชาติก็จะมีความมั่นคง, โลกทั้งโลก ก็จะมีมีความมั่นคง, เพราะบุคคลประพฤติธรรม.

เราช่วยกันสร้างความมั่นคงในทุกวิถีทาง โดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจ เราก็บอกเพื่อนประชาชนของเรา

ความมั่นคงภายใน

.....

พุทธทาสภิกขุ

ว่า เลิกอบายมุขเสียเถิด : ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน
ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้าน
การทำงาน นั้น เลิกเสียเถิด; แล้วจะมีสถานะอันมั่นคง
หาความสุขจากการได้ทำความดีประพฤติกิริยาก็พอใจ
แล้ว ไม่ต้องไปดูหนัง ดูละครที่ไหน แล้วเรารู้จักความ
มั่นคงในทางเศรษฐกิจให้ยิ่งขึ้นไป คือว่า เราอย่าบูชา
ส่วนเกิน.

ไม่บูชาส่วนเกิน

แล้วจะมีความมั่นคงพอดี.

เดี๋ยวนี้ เศรษฐกิจล้มละลาย ก็เพราะว่าคนทั้ง
หลายบูชาส่วนเกิน; อะไรเกินก็ไปคิดดูเอง : กินเกิน
นุ่งห่มเกิน เป็นอยู่เกิน แม้แต่รักษาเยียวยาโรคภัยไข้เจ็บ
ก็เรื่องของการเกิน. เมื่อมีการเกินอย่างนี้ มันก็มีความ
ผิดพลาดที่ในภายใน ก็คือกิเลสเกิด; กิเลสเกิดเพราะ
เราไปเอาส่วนเกิน. ถ้าเราไม่เอาส่วนเกิน เรามีความ
ถูกต้อง แล้วเศรษฐกิจก็จะดี.

คิดดูเถิดว่า เหล้ามันเป็นเรื่องเกินไหม? ถ้าเกินก็
หยุดเสีย. บุหรี่มันเกินไหม? ถ้าเกินก็หยุดเสีย. เพียงแต่
หยุดเหล้ากับบุหรี่เท่านั้นแหละ ข้าราชการชั้นผู้น้อย
ก็จะเริ่มมีเงินเดือนพอใช้ขึ้นมา.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ที่ว่าเงินเดือนไม่พอใช้นั้น หยุดส่วนเกินสองอย่างนี้เท่านั้น, หยุดอย่างอื่นได้ด้วยก็ดี. หยุดอย่างแรกก็คือ **หยุดกินเหล้าเสีย** หยุดอย่างที ๒ ก็คือ **หยุดสูบบุหรี่เสีย**, เศรษฐกิจในครอบครัวก็จะเริ่มกระเตื้องขึ้น คือจะพอใช้ขึ้นมา เดียวนี้ยังกินเหล้าให้มาก, ยังสูบบุหรี่ให้แปลก, แล้วยังกินอาหารที่พิเศษเอร็ดอร่อย นอกเวลาจะนอนอยู่แล้วยังต้องกิน นี่มันเกินอย่างนี้.

เครื่องแต่งตัวก็เหมือนกัน ไม่จำเป็นจะต้องให้มันแพง ให้มันมาก ให้มันเปลืองนั้นก็ไม่มีที่สิ้นสุด.

เครื่องใช้ไม้สอยในบ้านในเรือนที่ไม่ต้องมีก็มี, ตู้เย็นไม่ต้องมี ก็จะมี, ทีวีไม่ต้องมี ก็จะมี, มีบ้านราคาหมื่นบาทไม่พอ จะไปกู้ไปหา ไปยืมธนาคารมา; มีบ้านราคาแสน, มีบ้านราคาแสนแล้วก็ไม่พอ. มันจะมีบ้านราคาหลายแสน ราคาล้าน. เดียวนี้บางคนมีบ้านราคาตั้งหลายล้าน มันบ้า หรือไม่บ้า; ลองคิดว่ามันเกินหรือไม่เกิน. รถยนต์คันเดียวไม่พอ ต้องเพิ่มเป็นสองคัน สามคัน; บางคนคุยว่า เขามี ๒๕ คัน ครอบครัวนั้น นี่มันบ้าหรือไม่บ้า ลองคิดดู.

เราระวังเรื่องการกิน อย่าให้มีเกินเวลา หรือเกินลักษณะหรือเกินอะไร อย่าไปกินมัน; ถือคือลูโบสถ หลังจากเที่ยงแล้วก็ไม่ต้องกิน อย่างนี้ก็ยิ่งดี. ส่วนที่มัน

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

กิน แบบเหล้าบุหรี่ยี่มันก็เห็นว่า เหลือที่จะกินแล้ว ก็ไม่ต้องเอา; แล้วของที่ทำให้กินกินนั้นแหละ ระวัง. ของแตงรส ของปรุรงรส ชูรส น้ำจิ้มถ้วยเล็ก ๆ บน โต๊ะอาหารที่มาก่อนนั้นแหละ ระวัง; นั้นมันเป็นเสื่อร้าย ที่ทำให้กินกิน ทำให้กินจนตะกละ.

ถ้าไม่มีน้ำจิ้มจะไม่กินมากอย่างนั้น, กินอิ่มแล้ว ถ้ามีน้ำจิ้มดี ๆ มันยังกินได้อีกหลายคำ. ฉะนั้น ระวังน้ำ จิ้มถ้วยเล็กๆ ที่มันจะนำไปสู่ส่วนกิน. เดียวนี้เราไม่กลัว เราจึงให้เขาหามาให้มากๆ แปลกๆ ออกไปอีก มันก็มีการกินที่กิน.

อย่าให้มีกินในเรื่องกิน. อย่าให้มีกินในเรื่อง เครื่องนุ่งห่ม, อย่าให้มีกินในเรื่องบ้านเรือนที่อยู่อาศัย, เครื่องใช้ไม้สอย เศรษฐกิจมันก็จะมั่นคง.

เรามัวแต่ไล่เสือฮาวายเป็นผีเสื้ออยู่อย่างนี้ เราสูคคอมมิวนิสต์ที่ไล่เสือสีเทาหนาๆ ไม่ได้แน่. อาตมารู้สึก อยู่เสมอที่เขาเอาหนังมาฉายให้ดู ในเมืองจีนเขาไล่กัน แต่เสือสีเทาหนาๆ; เรามัวแต่ไล่เสือที่พิมพ์ดอกพิมพ์ดวง เหมือนกับผีเสื้อที่มันบินไปบินมานี้ มันสู้กันไม่ได้แน่, มันไม่มีความมั่นคงในชั้นรากฐาน อย่างนี้เสียแล้ว.

ฉะนั้นเราอย่ากินให้มันกิน ใช้คำว่า“กิน” คำเดียว พอในการบริโภค อย่าให้มันกิน ช่วยบอกเพื่อนมนุษย์

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

กันว่าอย่ากินดีอยู่ดีเลย มันจะบ้า; กินแต่พอดี อยู่แต่พอดี นี่มีความมั่นคง. “กินแต่พอดี อยู่แต่พอดี” นั้นมันคนละอย่างนะ; ที่ว่า “กินดีอยู่ดี” ซึ่งไม่มีขอบเขตนั้นมันบ้านะ, แล้วมันทำลายความมั่นคงนะ. ถ้าไปภาวนาแต่เรื่องกินดีอยู่ดีแล้วไม่มีความมั่นคงแน่ มันกินด้วยความตะกละ.

พระพุทธเจ้าท่านสอนชัดเจนไปว่า “มตฺตณฺณตา จ ภตฺตสฺมิ - ฐัปรมาณในการบริโภค” ให้กินอยู่แต่พอดี เกินไม่ได้, แล้วก็ไม่มีการบริโภคเกิน.

เรื่องกินก็ดี เรื่องนุ่งห่มก็ดี เรื่องที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ไม้สอย ยานพาหนะ อะไรก็ตาม ไม่มีเกิน; ส่วนบริโภคนั้นอย่าให้มีเกิน แต่ส่วนหามานั้นไม่ห้าม คือส่วนผลิตนั้นไม่ห้าม ขอให้ผลิตให้เกิน พอผลิตเกินได้ผลมากมาย ให้กินอยู่ ใช้เองแต่พอดี. เหลือนั้นเอาไปไหน? เอาไปช่วยเพื่อนมนุษย์ เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย. ประหยัดไว้อย่ากินให้มันเกินกว่าที่จำเป็น แล้วมันก็เหลือ แล้วก็เอาไปช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยแท้จริง ให้เป็นอยู่กันอย่างผาสุก. นี่เป็นยอดบุญยอดกุศล.

ฉะนั้นผลิตได้ไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเกิน แต่อย่าให้เกินสติปัญญา เต็มมันจะล้นละลาย เพราะมันทำไม่เป็น. ผลิตได้ไม่จำกัด ไม่ต้องกลัวว่าจะเกิน; แต่ก็เท่า

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

ที่สติปัญญาอำนวย, แล้วก็ได้ผลมากมาย. ได้ผลมาก
ก็อย่ากินเกิน อย่าใช้เกิน อย่าบริโภคเกิน จะได้เหลือ;
เหลือแล้วเอาไปช่วยเหลือผู้อื่น.

นี่คือการทำตามคำสั่งสอนของพระศาสดาของ
ศาสนาทุกศาสนา แล้วเราก็ไม่มีความเดือดร้อน.
เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายก็ไม่มี ความเดือดร้อน เราอยู่อย่าง
เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น.

เมื่อเราไม่กินเกิน ใช้เกิน เทียวเกิน เราก็มี
สุขภาพอนามัยดีขึ้น.

ที่ไปเที่ยวเตร่หาความสำราญทางเนื้อหนัง ตั้งแต่
กลางวันจนกลางคืน จนตีกจนตื้นไม่ได้กลับบ้าน ก็ไม่มี
สุขภาพอนามัย. ไม่มีเวลาที่จะอบรมลูกหลานด้วยตนเอง
ลูกหลานเป็นสิงทะโมนไปหมดแล้วก็ไม่รู้ตัว;
เพราะพ่อแม่มันออกไปเที่ยวหาส่วนเกิน. คำคิน
ตีกตื้นไม่ได้อยู่กับลูกกับหลานเสียเลย.

ลองอย่าหวังเรื่องส่วนเกินสิ พัทธาก็ไม่ต้องไป
หัวหินก็ไม่ต้องไป, ตรงไหนก็ไม่ต้องไป. วันอาทิตย์วันเสาร์
ก็ไม่ต้องไปไหน มันก็อยู่กับลูกกับหลาน; ลูกหลานก็
จะเป็นมนุษย์ที่ดี ที่ถูกต้อง. เดียวนี้ฝากลูกหลานให้
อยู่กับคนใช้ช่วยสั่งสอน มันเป็นเรื่องผิดไปหมดแล้ว,
ไม่มีความมั่นคงอะไรในครอบครัว.

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

เป็นมนุษย์กันให้ถูกต้อง ปัญหาจะหมดไป.

นี้อาตมาจึงขอร้องสั้นๆ ว่า ขอให้ท่านทั้งหลาย
นึกถึงความมั่นคงในภายในจิตภายในดวงวิญญาณ
เป็นชั้นรากฐานของความมั่นคงทั้งหลาย โดยอาศัย
หลักพระศาสนาเป็นกฎเกณฑ์คือ “ธรรมะ” ครอบคลุม
ทั้ง ๔ ความหมาย สรุปเป็นความหมายเดียวว่า “ธรรม”
นั่น คือการประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ความเป็น
มนุษย์ ทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา.
แล้วก็ไม่มีส่วนขาด ไม่มีส่วนเกิน มีแต่ส่วนพอดี. เขา
ผลิตประโยชน์ได้มาก ไม่ใช่เป็นส่วนเกิน. แล้วก็มีเหลือ
มากสำหรับไปช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน, ก็เป็นอัน
ว่าไม่มีใครที่จะมีความทุกข์อยู่ในโลกนี้.

นี่ก็คือความมั่นคงของมนุษย์, เป็นความมั่นคงทุก
ระดับ : ทางร่างกายก็มั่นคง, ทางวัตถุร่างกายนี้ก็มั่นคง;
ทางจิต ระบบจิต ระบบประสาท นี่ก็มั่นคง, และทาง
วิญญาณ คือทางสติปัญญา ความคิดความเห็นก็มั่นคง
ก็เป็นความมั่นคงที่สมบูรณ์ทุกๆ ชั้นตอน.

เราก็เป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูง คืออยู่เหนือปัญหา
ต่างๆ ที่กำลังทำความยุ่งยากให้แก่มนุษย์นั่นเอง เป็น

ความมั่นคงภายใน

พุทธทาสภิกขุ

มนุษย์กันให้ถูกต้อง อย่างเดียวเท่านั้น ปัญหาที่จะหมดไป, ก็มีความมั่นคงแก่ความเป็นมนุษย์นั้น อย่างน่าพอใจ อย่างน่าชื่นอกชื่นใจว่า ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธศาสนา.

อาตมามีข้อที่จะพูดเรื่องความมั่นคงในภายในแล้วก็มากไปถึงในจิตใจ มากไปถึงความมั่นคงแห่งความเป็นมนุษย์อย่างนี้. ขอให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพิจารณาพิเคราะห์ดู ใช้ให้เป็นประโยชน์ตามสมควร.

ในที่สุดนี้ ขออวยพรแก่ท่านทั้งหลายทุกคน ที่ได้เสียสละพยายามอย่างยิ่ง เพื่อจะทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด สมตามที่เพื่อนมนุษย์เขาหวังกัน. ขอให้ประสบความสำเร็จอันนั้นและมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานนั้นๆ, และมีความสุขอยู่ทุกทีพาราตริกกาลเทอญ.

ศีลธรรมมีประจำอยู่คู่โลก ยิ่งกว่าโชคใดใดที่ไผ่ฝัน
โชคจะดีหรือร้ายอย่างไรกัน มันสำคัญอยู่ที่มีศีลธรรม

พุทธทาสภิกขุ

วัฒนธรรมชาวพุทธไทย

๑. ขยันขันแข็ง, กล้า, ยอมตายถ้าถูกรักรม.
๒. สุขภาพ, อ่อนโยน, เชื่อฟังผู้เฒ่าผู้แก่.
๓. กตัญญู : รับรู้คุณ
แม้สิ่งไม่มีชีวิต แม้อุปสรรคศัตรู.
๔. มีศีล-มีสัตย์, เปิดเผย-บริสุทธิ์ใจ.
๕. ประหยัด-สันโดษ,
รู้จักทำสิ่งร้ายให้กลายเป็นดี.
๖. มีเมตตา-กรุณา, มีน้ำใจ-ไม่มีเขา ไม่มีเรา.
๗. อดกลั่น-อดทน ด้วยใจแจ่มใส,
คอยได้-รอได้
๘. เป็นฝ่ายยอมได้-ให้อภัยได้
เพื่อให้อะไรๆ มันลงกันได้.
๙. ไม่ตามใจกิเลส แต่เลือกข้างถูกรักรม.
๑๐. มีแบบฉบับในเรื่อง กิน-อยู่-หลับ-นอน
เกิด-แก่-เจ็บ-ตาย เป็นของชาวพุทธเอง.

พุทธทาสภิกขุ

❖ เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า ❖

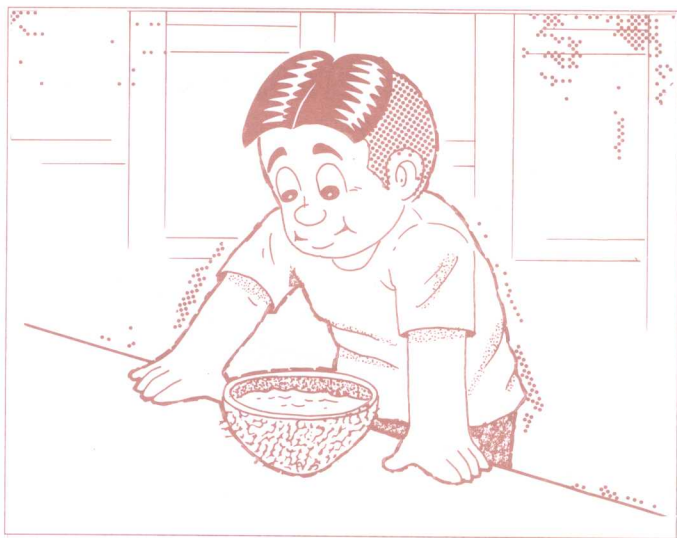

พื ฒ น า ชี วิ ต

จากข้อคิดของท่านพุทธทาส

ภาพประกอบ โดย กฤษ จุลกะเศียน

สมัยที่ต้อง
“ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา”นั้น
คนเขารู้จักหน้าตาของตัวเอง
ดีกว่า

สมัยมีกระจกเงาของเรา

พุทธทาสภิกขุ

การศึกษา
มิใช่เป็นการเรียนฯ ท่องฯ
แต่เป็นการเห็นอย่างถูกต้อง
และสมบูรณ์
ด้วยตนเอง

พุทธทาสภิกขุ

วันเวลา
ที่ท่านสามารถทำหน้าที่ได้ดีที่สุด
นั่นแหละ คือ วันพฤหัสบดี ยามดี
สำหรับท่าน
อย่าไปดูหมิ่นให้เสียเวลา

พุทธทาสภิกขุ

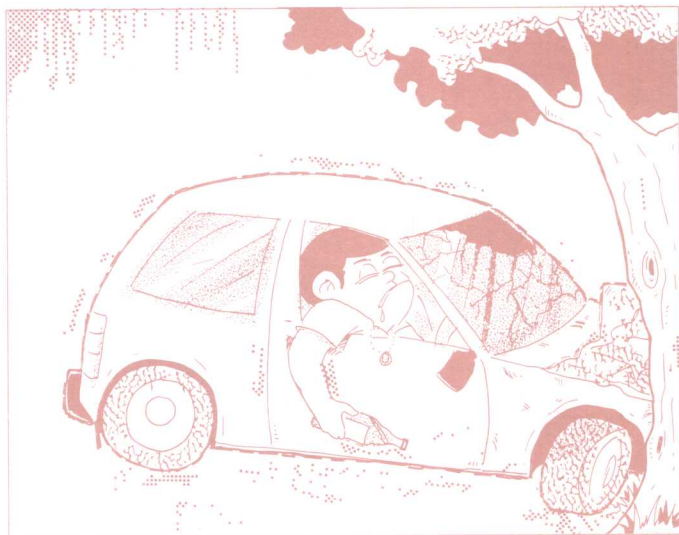

ความโง่งมงาย
เป็นบ่อเกิดแห่งโชคร้าย
มิใช่ดวงดาว
หรือเทพเจ้า ฝึสางที่ไหน
มาบันดาล

พุทธทาสภิกขุ

โชคร้าย
ไม่ได้มาจากเทวดา ผีสงฆ์ที่ไหน
แต่มาจาก
ความประมาท ไม่รอบคอบ
ของบุคคลนั้นๆ เอง

พุทธศาสนิกชน

หูเบา ใจเบา ปัญญาเบา
เป็นสมบัติของ

“คนเขลา”
โดยเสมอกัน

พุทธทาสภิกขุ

ใบไม้ สะบัดพลีวได้
เพราะลมพัด
ลั่นคน สะบัดพลีวได้
เพราะประโยชน์พัด

พุทธทาสภิกขุ

ความสุขสำราญ
ที่ไม่มีธรรมะเป็นรากฐาน
ก็คือ
ความทุกข์ทรมาน
ที่กำลังรอเวลาอยู่

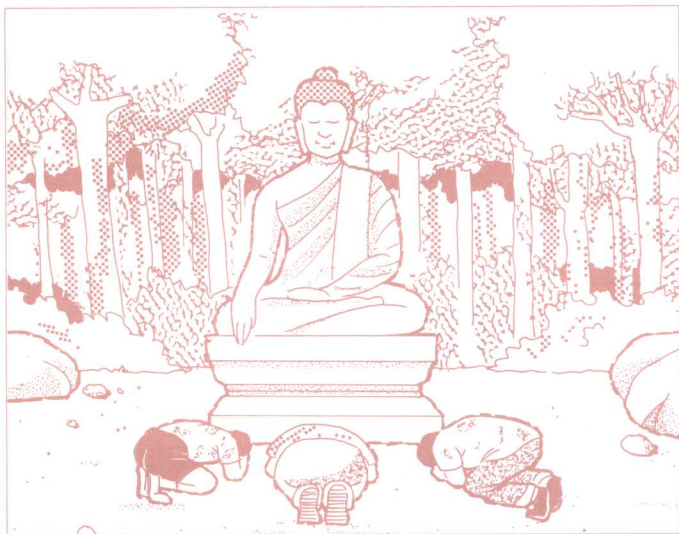
พุทธทาสภิกขุ

พ่อนั่นแหละ คือ ไฟรี
แม่นั่นแหละ คือ คัตรู
ถ้า
เลี้ยงดูลูกไม่ถูกทาง

พุทธทาสภิกขุ

โลกบวชา
คนเก่งทางสันติภาพ
ไม่มีใครไหวกราบ

ผู้เก่ง
ทางสงคราม

พุทธทาสภิกขุ

ผู้กินอยู่เกินพอดี
จงเตรียมตัวไว้ให้เต็มที่
เพื่อพบกับความไม่มีอะไรจะกิน

ผู้กินอยู่แต่พอดี
มีโอกาสที่จะเกิดความอาวรี
แก่ผู้ที่ไม่มือะไรจะกิน

พุทธทาสภิกขุ

อย่าเป็นทุกข์ให้โง่
ทุกคนไม่ได้เกิดมา

เพื่อ

เป็นทุกข์

พุทธทาสภิกขุ

เมื่อมือทั้งสองข้าง
ยังใช้งานได้อยู่
แล้วก็ยังไม่มีอะไรจะกินอีก
นั่นคือภาวะ
“คนสิ้นคิด”

พุทธทาสภิกขุ

ลั้มเอง ลูกเอง
ลั้มตรงไหน ลูกตรงนั้น
นั้แหละ
“คนเข้มแข็ง”

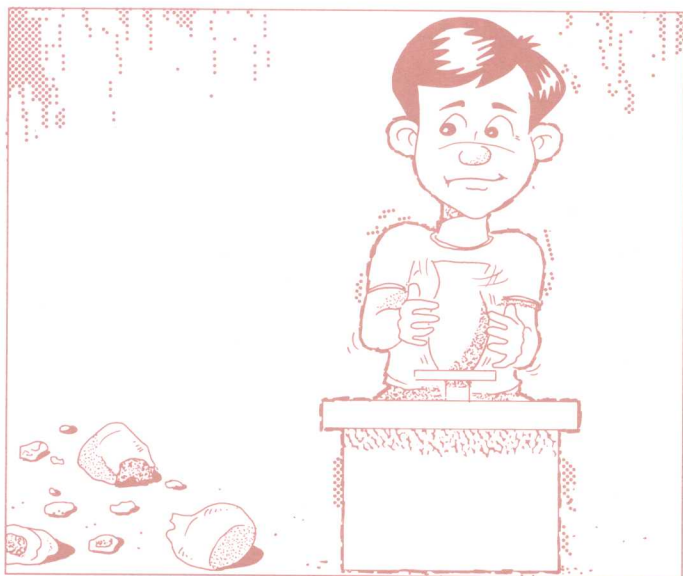

พุทธทาสภิกขุ

พุงนี้
มีไว้สำหรับแก้ไขข้อผิดพลาดของวันนี้
มิใช่ส่งเสริมความผิดพลาด
ให้สมบูรณ์เต็มที่

พุทธทาสภิกขุ

ควรทุ่มเทสติปัญญา
มานะพยายามให้ถึงที่สุด
ในเมื่อได้ดำรงตน
อยู่บนแนวทาง
ที่ถูกต้องแล้ว

พุทธทาสภิกขุ

ความเป็นพระ

ความเป็นพระ	คือจิตปราศ	จากกิเลส
รู้สังเกต	ไม่ประมาท	ฉลาดเฉลียว
สำรวมระวัง	รักษาใจ	ไปทำเดี่ยว
เพื่อหลีกเลี้ยว	ภัยทั้งสาม	ไม่ตามตอม

ภาพประกอบโดย สดขนิษฐา

จากเรื่องกิน	เรื่องกาม	และเรื่องเกียรติ
เห็นเสนียด	ในร้อนเย็น	ทั้งเหม็นหอม
ไม่ยินดี	ยินร้าย	ไม่อมขอม
กิเลสล้อม	ลวงเท่าไร	ไม่หลงลม
จิตสะอาด	ใจว่าง	มโนสงบ
ทั้งครันครบ	กาย วชิ	ที่เหมาะสม
ความเป็นพระ	จึงชนะ	เหนืออารมณ์
โลกนิยม	กระหึ่มใจ	จึงไหว้แล

พุทธทาสภิกขุ

ชาวบ้าน - ชาววัด

อันชาวบ้าน	ทำงาน	เพื่อกามเกียรติ
จึงเกิดความ	ตึงเครียด	จนสิ้นเสียว
ส่วนชาววัด	มุ่งขจัด	ไปทำเดี๋ยว
มิให้เกี้ยว	เกียรติ-กาม	มุ่งงามธรรม
จึงเกิดมี	เครื่องวัด	วัดชาวบ้าน
ด้วย“เงิน”“งาน”	“อดอยาก”	หรือ“อึดหน้า”?
ส่วนเครื่องวัด	ชาววัด,	วัดกิจกรรม
ว่าเขาทำ	ให้ว่างได้	เท่าไรแล
ถ้าชาววัด	ฮึดฮัด	มุ่งกามเกียรติ
มันน่าเกลียด	แสนกล	คนต่อแหล
ถ้าชาวบ้าน	เกียจคร้าน	งานเชื่อนแซ
ก็มีแต่	ทุกข์ทน	หม่นหมองไป
จึงขอให้	ชาวบ้าน	เป็นชาวบ้าน
ผสมผสาน	เกียรติกาม	ตามวิสัย
ให้ชาววัด	เป็นชาววัด	ขจัดไกล
เพื่อพ้นภัย	เกียรติ-กาม	งามนักเอย

พุทธทาสภิกขุ

มังคุดธรรม

ไอ้จ๋อหนึ่ง	กัดมังคุด	ทิ้งเปลือกฟาด
ก็อาละวาด	ขว้างทิ้ง	กลิ้งหลุนหลุน
ไอ้จ๋อหนึ่ง	มีปัญญา	รู้ค่าคุณ
หยิบบิดุน	กินเนื้อใน	ชื่นใจลิง

ภาพโดย นพ. ชุมเจตน์ สุวรรณแสง ไม่นายพงศ์

คนโง่จับ	ศาสนา	ร้องว่าฟาด
ก็อาละวาด	โกรธใจ	คล้ายผีสิง
สัตว์บุรุษ	ชุดพระธรรม	ได้ความจริง
ดีมีธรรมยิ่ง	ดีมีสุข	ทุกวันคืน
ลิงหรือคน	ก็วิกล	ได้ด้วยกัน
กลืนลูกมัน	ก็กลืนคล่อง	ไม่ต้องฝืน
กลืนทั้งเปลือก	ตาเหลือก	ตายทั้งยืน
กลืนเนื้อใน	ชื่นมื่น	รื่นเริงธรรม

เรือน ตึก ที่ฐานไม่มั่นคง

มันก็พังทลายได้ง่าย

คนเรานี้ก็เหมือนกัน

ถ้าฐานชีวิตไม่มั่นคงแล้ว

อันตราย...

เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

ด้วยประการต่างๆ

ปัญญานันทภิกขุ

ความมั่นคง

ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง

แต่พื้นฐาน

ของความมั่นคงทั้งหมด

คือ ความมั่นคง

แห่งความเป็นมนุษย์

พุทธทาสภิกขุ